

NEGYEDIK CSATAHAJÓOSZTÁLY

SMS Habsburg (II.) 1900

SMS Habsburg (II.) sorhajó

(Testvérhajói: SMS Árpád és SMS Babenberg)

Vízkesztés: 8196 t – 8232 hosszú tonna (8340 t – 8364 metrikus tonna)
8784 t – 88 23 hosszú tonna (8965 metrikus tonna) teljes rakományal

Hossza: 114,2 m (114,6 m) (375 láb 10 hüvelyk)
107,60 m a merőleges szelvények között²⁰⁹³

Szélessége: 19,86 m (65 láb) a vízvonalon

Szélessége a kazamatáknál: 21,2 m

Merülése: 7,10 m - 7,46 m (24 láb 6 hüvelyk)

Hajótest magassága: 12,52 m²⁰⁹⁴

Meghajtása: 16 db Belleville kazán

2 db álló, négyhengeres háromszoros expanziós gőzgép

2 db tengely

2 db hajócsavar (4876 mm átmérőjű)

Teljesítménye: 11 900 LE – 13 340 LE (9808 kW)

Máshol 15 063 LE (11 232 kW)

Sebessége: 19,62 csomó - 19,9 csomó (36,7 km/h)

Hatótávolsága: 3600 tmf (6670 km)/10 csomó

(Egy tengeri mértföld 18,517 kilométer)²⁰⁹⁵.

Üzemanyaga: 500 – 840 tonna szén

Személyzete: 32 tiszt és 606 tengerész

Páncélzata:

vízvonalon 180 (elől és hátul) - 220 mm (a hajó középső részénél) (7,1–8,7 hüvelyk)

fedélzet 40 mm – 66 mm (1,6 hüvelyk)

felépítmény 150-200 mm (5,9 hüvelyk)

lövegtorony 210-280 mm (8,3 – 11 hüvelyk)

kazamata 135 mm

A hajó szinte teljesen hazai gyárakban készült anyagból épült és a legjobb Siemens-Martin acélból készült, a kormánykeret és a tengelycsőtartók puha öntött acélból, a tengelycsövek hegesztett kovácsoltvasból készültek. A hajónak két árboca van, felszerelve kisebb lövegekkel.²⁰⁹⁶

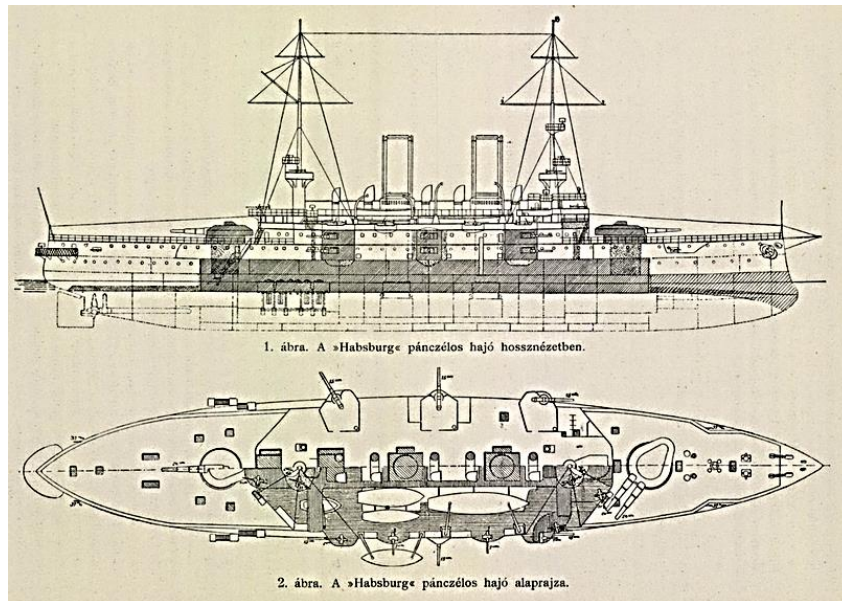
²⁰⁹³ Pester Lloyd, Jahrgang 47, nr. 1900-07-21 / nr. 174

²⁰⁹⁴ Természettudományi Közlemény 33. évfolyam, 1901-12-10 / 388. füzet

²⁰⁹⁵ Soproni Napló, 14. évfolyam, 1910-11-13 / 259. szám

²⁰⁹⁶ Reichspost, Juli 1900-07-22

Az SMS Habsburg tengernagyi hajónak épült. Ez azt jelenti, hogy testvérhajóitól eltérően, a hajón kialakítottak egy tengernagyi lakrészt, ami helyet adott a tengernagynak és kíséretének. Elképzelhető, hogy a hajóhídja is más kialakítást kapott, mint ami volt a testvérhajóin.



Habsburg -osztályú hajók vonalvezetése; az árnyékolt területek a páncél elrendezésének kiterjedését mutatják²⁰⁹⁷

A hajótestet hosszanti és keresztirányú acélvázakból építették fel, amelyekre a külső hajótest lemezeket a helyükre szegecselték. A hajótest kettős fenékkal épült, amely a hajó hosszának 63 százalékán futott végig. A hajógerinctől a lövegfedélzetig vízzáró válaszfalak sora volt beépítve. A hajóban összesen 174 vízmentes rekesz volt. A számos, víztől mentes rekesz, a vízvonal fölé 3,2 m-rel emelkednek ki. Az SMS Habsburg metacentrikus magassága 0,82 m (2,7 láb) és 1,02 m (3,3 láb) között volt. A hajótest mindkét oldalára szerelt fenékgerincek csökkentették a hajó oldalirányú billegését. Volt egy vízszintes főfedélzete, amely fával volt deszkázva; a felső fedélzeteket linóleummal vagy korticcinnal borították.

Az SMS Habsburg hajóteste, edzett (karburált –keményebbé és ellenállóbbá tett acél) króm-nikkel acélból készült. „A hajótest merevítése a merőleges gerinczczel és öt tartó övvel történik minden oldalon. Ezek fölött az első pánczélfedélzet van elhelyezve, mely a két végén lenyúló. Ezután következik a közfedélzet, a batteriafedélzet és a főfedélzet ; a hajó középrészén egy emeltebb építmény van, melynek teteje az úgynevezett manőver, vagy felső fedélzet, melyen fölül csak a parancsnoki hidak és a reflektorok állványai emelkednek. A főfedélzet 5,45 m magas. A hajó súlypontja 1 m-es metacentrum magasságot ad. A lengések csökkentése kiálló oldalgerinczekkel történik. A hajóorrban foglal helyet a Diós-Györött készült 23 tonna súlyú aczétkos. a hajó végén pedig a kormányfő, mely 136 tonna súlyú. A hajótest 24000 tonna Martinféle acélból készült. Fa és gyúlékony anyagok lehetőleg mellőzve vannak, csak a főfedélzet, esztétikai szempontból, kemény fa. A páncélozás öv-, fedél-, citadella-és helyenkénti aknapánczállal történt. Külön pánczállal vannak a tornyok védve. Az övpánczél 1,1 m magasságból 1,35 m (2,4 m széles az öv) mélységig nyúlik, és 220 mm vastag; a többi pánczél valamivel vékonyabb. A hajóművek és kazánok, valamint az összes lőszerraktár teljesen páncélozott. A pánczélfedélzet 60 mm, a citadella 100 mm (amit elöl és hátul 100 mm-es páncélfalak zárnak le., a 15 cm-es ágyúk kazemattái 135 mm vastagok, a két darab 24 cm-es ágyútorony falvastagsága 210 mm, a parancsnoki torony pedig 200 mm, mely alatt 50 mm vastag aknacső van. Az összes pánczél 8% nikkellaczel, mely kevésbé rideg, de nagyon ellenálló anyag; súlya 2250 tonna. A tüzérségi felszerelés 3 drb L/40, 24 cm-es Krupp-ágyú, 12 drb L/40 15 cm-es Skoda-ágyú, 10 drb L/90 7 cm-es Skodaágyú, 12 db automatás 37 cm, 4 drb mitrailleuse (8 mm Skoda-Salvator), összesen 41 ágyú. Két 24 cm-es ágyú az elül levő toronyban párosan foglal helyet, a harmadik a hátsó toronyban. A tornyok elektromos

²⁰⁹⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Habsburg

Természettudományi Közlöny 33. évfolyam, 1901-12-10 / 388. füzet

berendezésűek, de szükség esetén kézzel is mozgathatók. A 12 db 15 cm-es gyorsan tüzelő ágyú a battéria és a főfedélzeten van ; különálló kazemattákban egymás fölött akként vannak elhelyezve, hogy a hajó minden oldalán levő hat ágyú közül négy a hajó hossz tengelyébe fordítható. Mindegyik ágyú nyolcz lövést tehet percenként. Az ágyúk tengelyei kellő magasságban vannak, úgy hogy még erős hullámjáráskor is használhatók. A kis kaliberű ágyúk szabadon állanak a fedélzeteken, a 8 mm-es mitrailleusek pedig kettesével az árbocok kosaraiban vannak elhelyezve. A torpedó-berendezés két vízalatti csőből áll. A két főgépet 16 drb Bellevilleféle kazán táplálja. Összes rostélyfelületük 795 m, összes fűtőfelületük 2821 m². A kazánokban 21 légköri nyomású gőzt állítanak elő, mely azonban redukált nyomással jut a fő- és segédgépekbe. A főgép 175 atmoszféra nyomású gőzt kap, a segédgépek pedig 11 nyomásút. A kazánok két csoportban vannak, mindegyik csoport fölött 2,9 m átmérőjű kéménnyel, 245 m magasságban a rostély fölött. A két főgép triplex gép, négy hengerrel, 760, 1240 és kettő 1430 mm átmérővel és 950 mm lökettel. A hajtórudak 1900 mm hosszúak. A tengelyek forgási iránya jobbról balra és balról jobbra tartó. A gép kormányműve Stephenson-rendszerű ; a fésűs csapágy nyomófelszíne mindegyik gépen 11750 cm². A tengelyek egy hüvelyburkolattal kinyúlnak a hajótestből, a végükön pedig 488 m átmérőjű és három szárnyú csavar van. A csavarok 11900 indító löerővel percnként 136 fordulatot tesznek, és a hajót óránként 185 mérföldnyi sebességgel (35 km) hajtják előre. A kisnyomású hengerekből kijutó gőz egy 700 m² felületű sűrítőbe kerül, ahol tengervízzel hűtött csövek felszínén lecsapódik. A hűtővizet külön centrifugális szivattyúk szolgáltatják. A segédgépek részben a főgépekhez tartoznak (szivattyúk, ventilátorok), részben a nautikai berendezésekhez (gőzkormány, vasmacskahúzó, csónakdaruk, vízszivattyúk), részben az elektromos berendezéshez, azonkívül a vízszűréshez, a konyhákba, a fürdőkbe és a fűtéshez is gőz kell. A kőszén a közfedélzet fölött és alatt van elhelyezve; a készlet 840 tonna. A szenet külön berendezésekkel a távoli helyekről a kazánokhoz lehet vinni. A kormány a hajótest hossz-szelvényének 1/35 része, 21,8 m² felületű. Minden oldalra 34°-kal forgatható a Harfed-féle változó áttétellel; egyik szélső helyzetéből a másikba 30 mp. alatt jut. A mozgást gőzgép végzi, a gőzkormány, mely szükség esetén kézi kormánykerékkel helyettesíthető. A hajó hat helyről kormányozható. A Tyzak-rendszerű vasmacskák 5000 kg súlyúak s a hajó orrán vannak elhelyezve. A hajó fedélzetén 14 kisebb-nagyobb csónak és egy gőzcsónak van, melyek forgó darukkal könnyen vízrebocsáthatók. Az elektromos áramot hat dinamogép szolgáltatja, melyek részben egyenáramot, részben forgóáramot adnak. A ventilátorok hajtása, a nagy ágyútoronyok mozgatása, a 15 cm-es ágyúk municiójának szállítása elektromos erővel történik. Azonkívül van hat elektromos reflektor a felső hidakon. A hajó világítása is elektromos. Minden belső teret körülbelül 500 izzólámpa világít meg. A külső terepvilágítást hét ívlámpa biztosítja, egyenként 25 000 gyertya fényerővel.

A »Habsburg« hadihajó elsősorban csatahajó, mindazonáltal lakhatóság szempontjából is igen kényelmesen van berendezve. A lakosztályok a batteriafedélzeten vannak, elül a legénység, hátul a tisztek számára. Fűtő és hűtő berendezések sem hiányoznak, azonkívül fürdők és egyéb egészségügyi berendezések is vannak. A hajón vízvezeték van, mely tűzoltásra is használható. A »Habsburg« hadihajó előállítási költsége

12 123 810 korona, ebből 2 800 000 korona jutott az ágyúkra és 2 019 050 korona a municzióra. Ez a hajó haditengerészetünkben típusos hajó, melynek mintájára rövid időn belül még két ilyen hajót építenek.²⁰⁹⁸

A hajók színe sötétzöld, amolyan erős tengersizintek, amelyek teljesen hasonlók a víz színéhez s néha bizony — különösen a kis torpedónaszádokat — alig lehet őket észrevenni, amint füst nélkül, csöndesen vesztegelnek a vízen.²⁰⁹⁹

Fegyverzete:

3 db (1x2 elől, 1x1 hátul) 24 cm-es (9,4 hüvelyk) L/40 C97 (Máshol M97 szerepel²¹⁰⁰) Krupp ágyú (A hajóosztály fő tüzérségének ilyen kialakítása igen elhibázott volt. Az angol toronypáncélosok már 1873-tól 4 db 30,5 cm-es lövegeket használnak, A németek 24 és 28 cm-es lövegeket alkalmaznak ekkor, de ők és 4 löveget használnak hajónként. A franciáknál már általános a 4 db 30,5 cm-es löveg. De még az SMS Monarch osztály is 4 db 24 cm-es löveget

²⁰⁹⁸ Természettudományi Közlöny 33. évfolyam, 1901-12-10 / 388. füzet

²⁰⁹⁹ Soproni Napló, 14. évfolyam, 1910-11-13 / 259. szám
Reichspost, Juli 1900-07-22

²¹⁰⁰ Reichspost, Juli 1900-07-22

kapott. Tehát, a fő lövegek úrmérete és száma alulméretezett a kor hajóihoz képest.)

A löveg tízezer méteres távolságról a gránátok 12 cm vastag Krupp páncélt, illetve 18 cm vastag

Harvey páncélt tudtak átütni az SMS Habsburg osztály esetében.²¹⁰¹

A 215 kilogrammos lövedék kezdeti sebessége 750 méter/s, ami 6170 méter tonnás összenergiát és 400 milliméteres áthatolóképeséget ér el a legjobban edzett króm tüácél páncélzattal.²¹⁰² A Habsburg hajóosztály, finánciális okok miatt kapott 4 nehézlöveg helyett, 3 nehézlöveget.²¹⁰³

12 db 15 cm (5,9 hüvelyk) L/40 C96 Krupp ágyú
(Percenként 4-5 lövést tudtak leadni.)

10 db 6,6 cm (7 cm) (2,6 hüvelyk) L/18 (máshol L/45) Skoda ágyú

2 db 7 cm-es acél-bronz csónakágyú²¹⁰⁴

6 db 4,7 cm (1,9 hüvelyk) L/44 Skoda QF ágyú

2 db 4,7 cm (1,9 hüvelyk) L/33 Skoda QF ágyú

2 db 45 cm-es (17,7 hüvelyk) torpedó²¹⁰⁵

Épült: Stabilimento Tecnico Triestino (Trieszt)

Tervezte a hajóosztályt: Siegfried Popper

Építésvezető: Gustav von Lendেকে

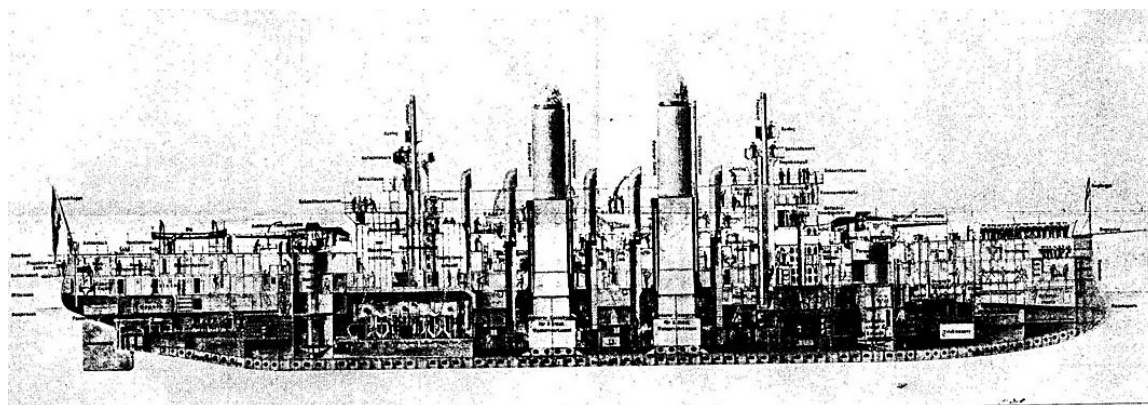
Építés kezdete: 1899.03.13.

Vízrebocsátás: 1900.09.09.

Hadrendbe állt: 1902.12.13.²¹⁰⁶

Befejezve: 1902.12.31.²¹⁰⁷

Ára: A hajótest, kazán stb. építési költségei 12,123.810 korona, ágyuk stb. 2,960.000 korona, lövészer 2,019.050 korona.²¹⁰⁸



2109

1900.

Spaun tengernagy balesete. Spaun tengernagyot Pólából Bécsbe való visszautazása közben a trieszti hajógyárban baleset érte, amely most az ágyhoz köti. Szeptember 9-én megy ugyanis végbe a Habsburg új csatahajó vízrebocsátása s a tengernagy az előkészületeket meg akarta tekinteni. A vizsgálat alkalmával a tengernagy megcsúszott és térdével egy vascsavarra esett. A szenvedett sérülést kezdetben nem vette figyelembe, de amidőn Bécsbe érkezett, már éles fájdalmat érzett és orvosa tanácsára ágyba kellett feküdnie. A tengernagy ma már jobban érzi magát és orvosa reméli, hogy pár nap múlva teljesen felépül.²¹¹⁰

²¹⁰¹ https://htenger.blog.hu/2023/01/18/a_radetzky-osztaly_235

²¹⁰² Pester Lloyd, Jahrgang 47, nr. 1900-07-21 / nr. 174

²¹⁰³ <https://www.youtube.com/watch?v=fqbhANKjDw>

²¹⁰⁴ Pester Lloyd, Jahrgang 47, nr. 1900-07-21 / nr. 174

²¹⁰⁵ Bak József, Csonkaréti Károly, Lévay Gábor, Sárhidai Gyula: Hadihajók típuskönyv, Zrínyi Katonai Kiadóm Budapest, 1984

²¹⁰⁶ https://hu.wikipedia.org/wiki/SMS_Habsburg

²¹⁰⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Habsburg

²¹⁰⁸ Alkotmány, 7. évfolyam, 1902-03-29 / 76. szám

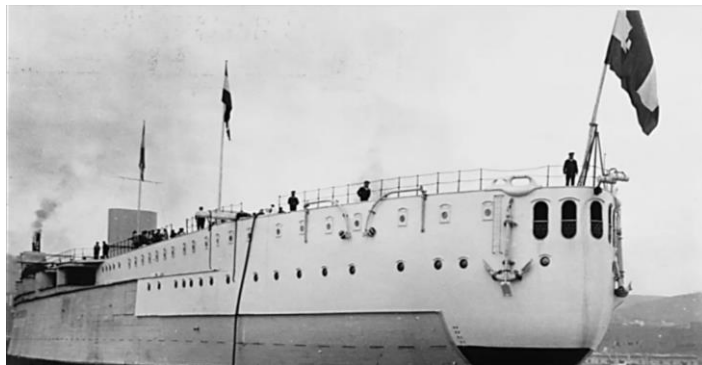
²¹⁰⁹ Linzer Volksblatt, Oktober 1909-10-31

²¹¹⁰ Budapesti Napló, 5. évfolyam, 1900-08-01 / 209. szám

Új hadihajó. Szeptemberben bocsátják vízre Triesztben azt az új csatahajót, amely most készül, az ottani Stabilimento tecnicón. Ez a hadihajó egyik azok közül a 8300 tonnás hajók közül, amelyeket a nyugalomba helyezett, ócska páncélosok helyett építenek. Az új hajót Habsburgnak fogják keresztelni.²¹¹¹

A Habsburg 11.000 lóerejű gépezettel készül.²¹¹²

Szeptember 9-ikén Trieszt mellett San Marcoban megkeresztelik és vízre bocsátják Frigyes főherceg és Izabella főhercegnő jelenlétében a monarchia Habsburg nevű új hadihajóját. A hajót dr. Belopolocki Kálmán tábori püspök szenteli meg. Az új hadihajó első egysége a készülő új csatahajórajnak. Itthon tervezték s csaknem teljesen itthon készítették is el, s hajóhadunk legharcképesebb hajója. A hajót 2.4 méter magasságban 220 milliméter vastagságú páncélöv borítja. Hossza 107.60 méter, szélessége 19.80 méter. Két gépe 11.900 indicált lóerejű. Van rajta 3 Krupp- féle 24 centiméteres gyorstüzelő ágyú, 12 tizenöt centiméteres gyorstüzelő kisebb ágyú, két acél bronz 7 centiméteres naszád ágyú, 22 gyorstüzelő és négy golyószóró. A hajó belsejét 500 izzólámpa, külsejét hét ívlámpa világítja.²¹¹³



1902.

Fiataltisztként a fedélzetére került Horthy Miklós, aki később a hajó parancsnoka lesz.²¹¹⁵

1902.01.18-i hír: Triesztben Hütterot elnök Adalbert porosz herceget a hajógyári helyiségeken keresztül a Habsburg osztrák magyar hadihajóhoz kísérte, amelyet kívülről megtekintettek.²¹¹⁶

1902.09.02-án hadgyakorlat kezdődött. A támadó fél, amely Triesztben száll hajóra, áll az 55. gyaloghadosztályból Hötzendorf vezérőrnagy parancsnoksága alatt. A hadosztály átszállítására négy kibérelt Lloyd-gőzös fog szolgálni, a «Habsburg», az «Elektra», a «Bukovina» s a «Galicia». E hajók kísérői s a kiszállítás fedezői a «Monarch», «Wien» és «Budapest» csatahajók, három cirkálóhajó és a melléjük beosztott torpedó-naszád-raj. Parancsnokuk Ripper ellentengernagy. A partraszállást Pólánál fogják megkísérteni. Ott várakozik a partvédő haderő, amelynek parancsnoka báró Minutill altengernagy. A szárazföldi haderőt az 5. gyalog landwehr-ezred adja. A tengeren a partot a «Kaiser Franz Joseph I.» torpedózuzó, tíz elsőosztályú és három harmadosztályú torpedónaszád védi. Részt vesz a védelemben még a részben Pólában állomásozó vártüzérség is. A parton mindenfelé figyelő állomások vannak, amelyekről rögtön tudatják a védelem vezetőségével az ellenséges hajók minden mozdulatát. Augusztus 29-én érkezett meg Triesztbe a hadihajóraj, 30-án úgy oda, mint Pólába megérkeztek a szárazföldi csapatok, 31-én szünetnap volt, ma pedig megérkezett a király is a nagy csataszínjáték nézőterére.²¹¹⁷

1902.10.11-i hír: „Pólából jelentik: A 8310 tonnás «Habsburg» csatahajó, amelyet a Stabilimento Tecnico Triestino épített az osztrák-magyar haditengerészet számára, az itt tartott kitarási próbán 14.000 lóerő kifejtése mellett 19-62 csomónyi közepsebességet ért el, holott a szerződésben csak 18,5

²¹¹¹ Budapesti Napló, 5. évfolyam, 1900-06-14 / 161. szám

²¹¹² Pesti Hírlap, 22. évfolyam, 1900-07-14 / 191. szám

²¹¹³ Magyar Szó, 1. évfolyam, 1900-07-22 / 149. szám

²¹¹⁴ <https://www.facebook.com/photo/?fbid=6859469530794569&set=pillant%C3%A1s-az-sms-habsburg-sorhaj%C3%B3-oldals%C3%B3-1%C3%B6vegre-a-k%C3%A9p-az-1910-es-%C3%A1talak%C3%ADt%C3%A1s->

²¹¹⁵ <https://www.roncskutatas.com/node/6725>

²¹¹⁶ Alkotmány, 7. évfolyam, 1902-01-18 / 16. szám

²¹¹⁷ Pesti Napló, 53. évfolyam, 1902-09-02 / 241. szám

csomónyi sebesség volt kikötve 11.190 lóerő mellett. Ez által fényes rekordot értek el, mert a Habsburg 19,62 csomónyi középsebességével ezidőszerint a világ leggyorsabb csatahajója. A Habsburg tudvalevőleg egy három egyenlő hajóból álló osztálynak első hajója, a másik kettő az Árpád és Babenberg, amelyek közül az előbbi befejezéséhez közeledik, az utóbbit pedig e hó 4-én már vízre is bocsátották.”²¹¹⁸

Téli flottagyakorlatok. A három nagy toronyhajóból és egy torpedóflotillából álló téli hajóraj, mint egy ízben említést tettünk róla, Kneiszler Leodegar ellentengernagy parancsnoksága alatt legközelebb megkezdí gyakorlatait az Adrián. A «Budapest» toronyhajót Bázeli Viktor sorhajókapitány, a «Wien»-t Schukies Lázár fregatakapitány és a «Habsburg»-ot Chiari A. sorhajókapitány vezeti. Egy fumei híradás szerint, februárban vagy márcziusban egyik kisebb hadi flottánk a levantei vizekre indul.²¹¹⁹ Csatlakozik hozzájuk a Szigetvár is.

Haditengerészet: 148 gőzös, ebből 13 csatahajó; a haditengerészet ágyúinak száma 924, ebből 331 a csatahajókon. Létszám: 8747 ember.²¹²⁰

1903.

1903.01.15-i hír: A gyakorlatok most, január hóban kezdődnek az Adrián és február végéig tartanak. A Habsburg parancsnoka Chiari Arthur sorhajókapitány.²¹²¹

1903.01.21-i hír: „Hónapokkal ezelőtt köztudomású volt, hogy haditengerészetünk vezetősége, szokás szerint, téli gyakorló-hajóhadosztályt állít össze. Ez a hajóhadosztály Kneiszler Leodegar ellentengernagy parancsnoksága alatt a Habsburg, Budapest és Wien vértés csatahajókból és a Szigetvárral az élén torpedó-flotillából áll és december 31-én szállott ki a sík tengerre. Jelenleg az Adria északi vidékén végez gyakorlatokat, de lehet, hogy később a levantei vizekre, a Közép-tenger keleti részére vitorlázik, mintám a legutóbbi gyakorló hajóraj a múlt évben a Közép-tenger nyugati kikötőit látogatta meg. Amint látjuk, mindez megszokott, rendes dolog, amelynek magyarázása végett egészen fölösleges szenzációs kombinációk kieszelése.”²¹²²

1903.02.07-i hír: Fiuméből jelentik lapunknak. A Fiumében állomásozó helyőrséget készenlébe parancsolták. A mozgósítás célját nem tudják, de lehet, hogy összefüggésben van hadiflottánk egy részének ideérkezésével. Az ideérkező osztály a következő hajókból áll: a Budapest, a Wien és a Habsburg páncélosok és 12 torpedó naszád. A napokban igen sok idegen tiszt járt Fiumében.²¹²³

1903.03.13-i hír: „A Keletre rendelt hajóosztályban lesz három páncélos hajó: a Habsburg, Wien és Budapest nevűek, továbbá a Magnet nevű torpedóhajó, valamennyi Maixdorf-Kneiszler Leodegar ellentengernagy parancsnoksága alatt. Az idegen vizeken való vitorlázás mintegy két hónapig fog tartani, miközben a torpedóhajó a dalmát partokon folytatja gyakorlatait. Immár öt éve múlt, hogy magyar-osztrák hadihajók taktikai kapcsolatban nem mutatkoztak a Levantén s ez nagyon is nagy idő, ha számba vesszük azokat a sokféle fontos kereskedelmi érdekeket, amelyeket a monarkriának ott megóvni és fejleszteni kell. Nem kell bővebben fejtegetni azt a hasznot, amely kereskedelmi összeköttetésünkre hárulna abból, hogy hadilobogónk gyakrabban jelenne meg a Földközi-tenger keleti részét. Magyarország és Ausztria kereskedelmi körei ezért örömmel fogadják a császári és királyi hajóraj mostani expedícióját, minthogy a kereskedelmi körök már ismételen hangoztatták azt a bizonyára nem jogosulatlan óhajításukat, állandó földközi-tengeri hajóraj fönntartására vonatkozólag.”²¹²⁴

1903.03.23-án a Habsburg, Wien és a Budapest raguzai vizeken tartózkodik.²¹²⁵

²¹¹⁸ Hazánk, 9. évfolyam, 1902-10-11 / 240. szám

²¹¹⁹ Magyar Szó, 3. évfolyam, 1902-12-30 / 306. szám

²¹²⁰ Kincses Kalendáriom, 1902 Európa államai és uralkodói

²¹²¹ Pesti Hírlap, 25. évfolyam, 1903-01-15 / 15. szám

²¹²² Budapesti Hírlap, 23. évfolyam, 1903-01-21 / 21. szám

²¹²³ Pesti Hírlap, 25. évfolyam, 1903-02-07 / 37. szám

²¹²⁴ Budapesti Hírlap, 23. évfolyam, 1903-03-13 / 71. szám

²¹²⁵ Salzburger Volksblatt, März 1903-03-23

1903.03.24-i hír: A cirkálóút, melyen a «Budapest» és «Wien» toronyhajók, a «Habsburg» parancsnoki hajó és a «Magnet» torpedóvadászhajó vesznek részt, három hónapig fog tartani a levantei vizeken. A flotta, melynek parancsnoka maixdorfi Kndszler Leodegar ellentengernagy lesz, **ellátogat Szira, Szmirna, Rodosz és Pireuszba és végül valószínűleg horgonyt vet Hanak-Kaleszi török kikötőben**, honnét a flotta tisztikara ellátogat Konstantinápolyba.²¹²⁶ Végül úgy tűnik, hogy az SMS Habsburg nem velük hajózott ki és utólag csatlakozott a hajórajhoz. Ezért lehetett az SMS Wien a zászlóshajó egy ideig. A kötelékhez utóbb a Monarch is csatlakozott.

1903.03.28-i hír: „Ferenc Ferdinánd királyi herceg trónörökös feleségével már visszatért egyiptomi útjáról és tegnap Raguzába érkezett. Ott, mint egy távirat jelenti, megsejmelte a hajórajt, amely a, Habsburg, Wien, Budapest, Szigetvár csatahajókból és a Magnet torpedónaszádból áll. A szemle után a trónörökös Pólába utazott. A hajóraj, a Szigetvár kivételével, Kneisler ellentengernagy vezetésével a levantei vizekre megy.”²¹²⁷

1903.04.05-én volt a kötelék Korfun. Innét Pireuszba mennek tovább. ²¹²⁸

1903.05.02-án a Levante vizein Kneisler Leodegar altengernagy parancsnoksága alatt tartózkodó osztrák-magyar hajóraj a következő páncélos hadihajókból áll: „Habsburg“, „Wien“, „Budapest“, „Magnet“ torpedóhajó és több torpedó-naszádból. A hajóraj ápr. 12-én Rhodosnál volt, onnan Makriba, onnan pedig Szmirnába ment. Itt kapta meg a parancsot, hogy haladék nélkül Szaloniki felé vonuljon. Hogy az egész escadre vagy csak egy része megy Szaloniki elé, az nem jutott nyilvánosságra.²¹²⁹

„Polából jelentik, hogy Schiffer Rudolf tengerész hadapród, aki a „Habsburg” Szalonikibe hajózott csatahajón teljesített szolgálatot, a minap mérges kígyó áldozata lett. A hajó fedélzetére ugyanis egy vipera került, mely a fiatal tengerésztisztet megmarta s a mérges seb folytán Schiffer néhány óra múlva meghalt.”²¹³⁰

A Monarch és a Budapest 1903.05.25-én ért vissza Polába. Az SMS Wien 1903.06.10-én futott be Pólába és csatlakozott a hajórajhoz.

Az út leírását lásd az SMS Wien partvédő páncélosnál.

1903.06.26- hír: A világ leggyorsabb csatahajója. Sokan talán el sem hiszik, hogy a világ leggyorsabb csatahajójával az osztrák-magyar tengerészet dicsekedhetik. Tavalay fejezték be a „Habsburg” építését, mely 2.-od osztályú tornyos sorhajó, 8300 tonna vízeltolással és 11 ezer lóerejű géppel rendelkezik. Kipróbálásánál óránként 37 km. hosszú utat tett meg. Ilyen sebességet eddig még egy csatahajó sem ért el.²¹³¹

1903.07.20-i hír: „Fiuméből táviratoztak. A Tiger torpedó-vadászhajó vezetésével, ma délelőtt három elsőosztályú és tizenkét másodosztályú torpedónaszád érkezett ide, továbbá a Habsburg, Wien, Rudolf nagy páncélosok és a Magnet és Meteor torpedó - vadászhajók. Holnap reggel érkeznek az Árpád páncélos, a Szigetvár, Aspern és Leopárd cirkálók. A nyári flotta az isztriai szigeteken végzett gyakorlatokat. Kneisler tengernagy a Habsburgon parancsnokol. Itt öt napig maradnak a hajók.”²¹³²

1903.07.25-i hír: „Fiuméből táviratoztak. A nyári hajóraj, mely kilenc nagy csatahajóból áll, a Habsburg admirális hajó vezetésével, valamint tizenöt torpedónaszáddal ma délután öt órakor öt napi itt időzés után Pólába ment.”²¹³³

1903.08.30-i hír: „folytatják. Itt említjük meg, hogy a gyakorlatozásokra kiküldött nyári hajóraj páncélosait szeptember 15-én szolgálaton kívül helyezik és leszerelik. Csupán a «Habsburg» admirális had marad felszerelésben, addig, míg a Triesztben épülő «Erzherzog Karl» nevű új toronyhajó

²¹²⁶ Alkotmány, 8. évfolyam, 1903-03-24 / 71. szám

²¹²⁷ Budapesti Hírlap, 23. évfolyam, 1903-03-29 / 87. szám

²¹²⁸ Neugkeits-Welt-Blatt, April 1903-04-05

²¹²⁹ Pesti Hírlap, 25. évfolyam, 1903-05-03 / 120. szám

²¹³⁰ Pesti Hírlap, 25. évfolyam, 1903-05-12 / 129. szám

²¹³¹ Pécsi Közlöny, 11. évfolyam, 1903-06-26 / 143. szám

²¹³² Budapesti Napló, 8. évfolyam, 1903-07-20 / 196. szám

²¹³³ Budapesti Hírlap, 23. évfolyam, 1903-07-25 / 202. szám

vízrebocsátása megtörténik. Ez alkalomból ugyanis a «Habsburg» a pólai kikötő őrszolgálatának és az egyik tüzérszolgálatának kíséretében Triesztbe indulnak, hogy a vízrebocsátásnál jelen legyenek és az új toronyhajót felszerelésre Pólába kísérjék. Az új hajóraj csatahajóit, melyek télire is akcióban maradnak már most kijelölték. A téli hajóraj tehát a következő hajókból fog állani: «Árpád», «Habsburg», «Babenberg», «Budapest», «Wien» és «Monarch», hozzávéve még egynéhány torpedó cirkáló hajót. Ezzel a beosztással most nyújtanak először alkalmat, hogy két olyan páncélos flotta végezhet hadgyakorlatot egymás ellen, melynek hajói csaknem egyenlő tonnatartalommal, gyorsasággal és harcképességgel bírnak.»²¹³⁴

Trieszt, 1903.09.15. A Piccolo jelenti: Pólába szombaton éjjel egészen váratlanul távirat érkezett, amely elrendelte, hogy a Habsburg, Árpád, Wien, Szigetvár, Panther és Magnet hadihajókat azonnal helyezték készenlétké. Az arzenálban nyomban lézák munkába fogtak és vasárnap óta készen áll a hajóraj, hogy szükség esetén bármikor elindulhasson.²¹³⁵

1903.09.17-én Triesztben volt az SMS Erzherzog Karl vízrebocsátásánál. A vízrebocsátás után a királyi hercegi pár a többi hadihajótól kísérve visszatér Triesztbe. Délután mulatság lesz a Habsburg hadihajón, melyre a királyi hercegi pár is megígérte megjelenését. Este kivilágítják a Habsburgot.²¹³⁶ Az SMS Erzherzog Karl vízrebocsátásával és 1906.06.17-i hadrendbe állásával indult meg az SMS Habsburg hajóosztály hanyatlása.

1903.09.21-i hír: „Fiume, szept. 20. (Saját tudósítónktól.) Miként már Pólából jelentették, a Habsburg, Árpád, Magnet és Szigetvár csatahajók harcra készen állanak. A pólai tengerész és szárazföldi tisztek nemzetiség szerint csoportosulva tárgyalják az eseményeket. Azzal tisztában vannak, hogy nem a balkáni események miatt van hadikészlet. Az osztrák tisztek Bécsből nyerik távirati értesítéseiket, amelyek szerint a fegyveres beavatkozást követelik Magyarország ügyeibe. Lehetséges, hogy olasz hadjárat van készülöben, mert Viktor Emánuel alatt az olaszok folyton Ausztria ellen agitálnak. Ez a hadjárat elterelné a magyar nemzeti követelésekről a figyelmet és az obstrukció leszerelődnek. Az ausztriai olaszok között oly féktelen gyűlölet uralkodik, hogy a tisztek Pólában és Triesztben borotvaélesre fent karddal és töltött revolverekkel járnak, minden eshetőségre készen.»²¹³⁷

1903.09.22-i cikk részlete. Az olasz szakértők szerint a Monarch osztály mozgékonyabb és jobban páncélozott a hasonló olasz hajóknál, továbbá a „Habsburg” és az „Árpád” korszerűbb felépítésű és fegyverzeti és oldaltüzelési manőverek szempontjából megfelelőbb, mint a „Ammiraglio Saint-Bon” és „Emanuele Filiberto”, az olasz haditengerészet legfiatalabb hajói.²¹³⁸

Az olasz Ammiraglio Saint-Bon és az Emanuele Filiberto valóban lassabb az SMS Habsburg-nál, de fegyverzete szerintem erősebb a 4 db 25,4 cm-es löveg által, noha a Habsburg másodlagos tüzérsége erősebb.

1903.09.30. A téli hajóraj tehát a következő hajókból fog állani: «Árpád», «Habsburg», «Babenberg», «Budapest», «Wien» és «Monarch», hozzávéve még egynéhány torpedó cirkáló hajót. Ezzel a beosztással most nyújtanak először alkalmat, hogy két olyan páncélos flotta végezhet hadgyakorlatot egymás ellen, melynek hajói csaknem egyenlő tonnatartalommal, gyorsasággal és harcképességgel bírnak.»²¹³⁹

1903.11.26-i hír: „Fiumei tudósítónk írja: A pólai haditengerészeti parancsnokság tegnap délután érkezett értesítése szerint hadi flottánk egy része, amely az Árpád, Szigetvár, Habsburg és Magnet csatahajókból áll, december elején Fiumébe érkezik. A hadihajók két hétig maradnak itt.»²¹⁴⁰

²¹³⁴ Hazánk, 1903. 10. évfolyam, 1903-08-30 / 204. szám

²¹³⁵ Friss Ujság, 8. évfolyam, 1903-09-16 / 257. szám

²¹³⁶ Budapesti Hírlap, 23. évfolyam, 1903-09-17 / 255. szám

²¹³⁷ Pesti Hírlap, 25. évfolyam, 1903-09-21 / 258. szám

²¹³⁸ Grazer Volksblatt, September 1903-09-22

²¹³⁹ Hazánk, 10. évfolyam, 1903-08-30 / 204. szám

²¹⁴⁰ Budapesti Hírlap, 23. évfolyam, 1903-11-26 / 325. szám

„Habsburg“ nagy czirkáló tornyoshajók továbbá a „Szigetvár“ kisebb czirkáló torpedóhajó és a „Magnet“ torpedóüző.²¹⁴¹

1904.

1904.01.08-i hír: „Kneissler Leodegar ellentengernagy parancsnoksága alá a következő hadihajókból álló flottát rendelték: Első hadiosztályba a »Habsburg« és »Monarch« tornyos hajókat, a »Zenta« torpedóhajót, a »Satellit torpedóüzőt és a XXI»-XXX. számmal jelzett harmadosztályú naszádokat, mint kiegészítő torpedóflottillát.”²¹⁴²

1904.02.06-i hír: „A rendkívüli szükségletek terhére építették a «Habsburg»-ot. E típusra épül még az Árpád és a Battenberg, egyenkint tizenkét és félmillió korona költséggel.”²¹⁴³ Az Árpád ekkor már hadrendben állt.

1904.03.13-i hír: A hajóosztály három nagyobb és egy kisebb hadihajóból áll, úgymint a Habsburg-ból (parancsnoka: Ziegler Lucian sorhajó-kapitány), az Árpád-ból (Couarde Guido sorhajó-kapitány), a Monarch-ból (Morelli Albert sorhajó-kapitány) és a Satelli-ből Cattarineich János korvetta-kapitány).²¹⁴⁴

1904.03.21-én hadgyakorlatra készültek. Ezen már az SMS Árpád is részt vett.²¹⁴⁵

1904.04.03-i hír: „Haditengerészetünk szaporítása. A bécsi Reichswehr mai száma föltünést keltő cikket közöl haditengerészetünk szaporításának kérdéséről, s egész sereg új hadihajó építését követeli, vagy őszintébben szólva: jövendőli. A bécsi lap cikke annyival is inkább figyelemreméltó, mert nincs ellentétben a hadügyi kormánynak a februári delegációban tett nyilatkozatával. Sényi sorhajóhadnagy a delegációban a közös kormány nevében kijelentette, hogy a nagy csatahajók építését a most készülő hajóval befejezik. Az apróbb hadihajók, cirkálók, torpedónaszádok, monitorok és tenger alatt járó hajók építéséről azokban nem nyilatkozott a közös kormány, holott kétségtelen, hogy e téren óriási hiány van, amelyet igen rövid idő alatt pótolni kell és pótolni is fognak. "Haditengerészetünk olyan állapotban van, hogy a most készülő hajóval együtt lesz összesen kilenc hatalmas, egészen modern páncélos csatahajónk — de egyáltalán nincsenek versenyképes cirkáló- és torpedóhajóink, tenger alatt járó hajónk pedig egyetlen egy sincs. Ez katonai szempontból tarthatatlan állapot, és így kétségtelen, hogy a delegációktól mielőbb jelentékeny összeget fognak kérni kisebb hajók építésére. Az említett bécsi újság cikke szerint tizenöt cirkálóhajónk között egyetlen egy sincs, amely csak félig-meddig is használható volna. A tizenöt hajó közül csak háromnak (Zenta, Aspenn és Szigetvár) van modern szerkezete, de páncéljuk ezeknek sincs; a többi cirkáló-hajó óránként csak 20— 21 kilométer sebességgel járt — azaz a tengeri harctéren úgyszólván nem is számít. A torpedó-naszádok sem kielégítőek. 1904-ben már nem veszedelmesek az 1872-ben épített torpedónaszádok. Újabban 1896—98-ban építettünk néhány új naszádot, de a technika haladásával már ezek is versenyképtelenné váltak, mert az olasz, német, francia és angol torpedó-naszádok gyorsaság dolgában már nagyon fölülműlják őket. A hivatalos kimutatás szerint 82 kilométer a gyorsaságuk, ami azonban csak ábránd a Reichswehr cikke szerint, még szép időben is; ha pedig az időjárás rossz, akkor éppen keveset érnek a torpedó-naszádjaink. Építeni kell tehát kis vízi és óceánjáró torpedó-naszádokat és torpedó-rombolókat, s szaporítani kell, bár el sem tudjuk képzelni, hogy miért — a dunai flottillát. Építeni fognak továbbá néhány tenger alatt járó hajót is, mert elképzelhetetlen, hogy mindabból, ami más flottában megvan, nekünk is ne legyen legalább néhány darab mutatóba. Tehát a megszavazott és elköltött tenger sokt millió árán sem szereztünk még hadi flottát; hajó-rajunk csak papíron van, s hajóink hetven százaléka lomtárba kívánczik, úgynevezett kikötővédő hajónak, melyet csak azért tartunk még meg, mert föltüzelné, vagy ócska vasként eladni még sajnáljuk. A közös kormány pedig új flotta-hitelt fog kérni, mert azt mondotta, hogy 1906-ra csak a nagy csatahajók építését fejezik be; kisebb hajókra, apró részletek-ben, még csak ezután fogunk igazán költeni.”²¹⁴⁶

²¹⁴¹ Pécsi Napló, 12. évfolyam, 1903-11-26 / 271. szám

²¹⁴² Magyarország, 11. évfolyam, 1904-01-08 / 7. szám

²¹⁴³ Pesti Napló, 55. évfolyam, 1904-02-06 / 37. szám

²¹⁴⁴ Budapesti Hírlap, 24. évfolyam, 1904-03-13 / 73. szám

²¹⁴⁵ Pesti Hírlap, 26. évfolyam, 1904-03-21 / 81. szám

²¹⁴⁶ Budapesti Hírlap, 24. évfolyam, 1904-04-03 / 94. szám

1904.04.07-i hír:” A Monarch Kioszba, az Árpád Számoszba, a **Habsburg pedig Mytilénébe érkezett**. Mindhárom hajón minden rendben van.”²¹⁴⁷

1904.05.26-i hír: A flotta első hajóosztálya a következő csatahajókból fog állani: a Habsburg-ból (parancsnok: Ziegler Lucián sorhajó-kapitány), az Árpád-ból (Conarde Guidó sorhajó-kapitány) és a Babenberg-ből (Pleskott Herman sorhajó-kapitány), a második hajóosztályba, amelyet Beck Gyula ellentengernagy vezényel, a következő csatahajókat osztották be: a Monarch-od (parancsnoka: Lukics Lázár sorhajókapitány), a Wien-t (Sobieczky Adolf fregatta-kapitány), a Budapestet (Predanovics Dusán fregattakapitány). A torpedó-flottila parancsnokává Mauler Józsefet nevezték ki. A flottilához osztották be a Zenta torpedó-cirkálót, a Satellit, a Meteor és a Komat torpedóhajókat, két síktengertjáró és több elsőosztályú torpedó-naszádot.²¹⁴⁸

Az 1904-ben a három Habsburg osztályú hajó alkotta az I. csatahajó osztályt.

„Hadiflottánk huszonegy hajója, amelyek 1904. június 15-én kezdték meg gyakorlataikat a tengeren, most a fiumei kikötőben horgonyoznak, ahonnan holnap, vasárnap indulnak el a dalmát partok mentére, a hadgyakorlatok folytatására. A Fiumében horgonyzó hajóraj három hajóosztályból áll. Az első hajóosztályba három 8300 tonnás csatahajó: a «Habsburg», «Árpád» és a «Babenberg» tartozik. Parancsnokuk Ripper Gyula ellentengernagy. A «Habsburg» tornyoshajó, melynek Ziegler Luczián sorhajókapitány a parancsnoka és amely egyúttal a vezérlő hajó, 1901-ben a trieszti Stabilimento Technicoban épült. Hossza 108 és szélessége 20 méter. Pánczélöve 22 czm. vastagságú. Tüzérségi felszerelése három 24 cm.-es Krupp-féle toronyágyúból, tizenkét 15 czm.-es és huszonnégy 7 czm.-es Skoda-gyorstüzelőágyúból és hat 7 mm.-es Maximágyúból áll. Személyzete 718 főnyi. Az «Árpád» és «Babenberg» ugyanilyen méretűek. Az előbbinek Goccardo Guido sorhajókapitány a parancsnoka. Személyzete 647 főből áll. A «Babenberg»-en 645 főnyi személyzet van.²¹⁴⁹

1904.08.17-én a Nyári Hajóraj Triesztbe érkezik. A hajóraj Ripper Gyula ellentengernagy vezénylete alatt áll, szerdán reggel vet horgonyt Trieszt előtt. A hajóhad a Habsburg nevű csatahajóból mint a parancsnok zászlóshajójából, az Árpád, Babenberg, Monarch, Wien, Budapest csatahajókból, a Zenta cirkálóból, a Meteor, Satellit és Komet nevű torpedóhajókból és 12 torpedónaszádból áll.²¹⁵⁰

1904.08.31-én a Nyári Hajóraj ismét Fiumében volt. „A flotta a miniszter új rendeletéből kifolyólag ezúttal is három-négy napig marad itt, hogy a most felveendő zsoldból a személyzet itt költsék.”²¹⁵¹

1904.09.18-i hír:” Bécsből jelentik, hogy a király Siemuszova-Pietruski Miczisláv lovag ellentengernagyot nevezte ki a téli hajóraj parancsnokává. A téli hajóraj hír szerint a Habsburg, Árpád, Babenberg, Zenta, Satellit és Franz Josef hajókból fog állani. Később e hajókhoz még a Mária Theresia csatahajó is járul.”²¹⁵²

1904.10.18-i hír: A Habsburg csatahajó parancsnokává Dennig Henrik sorhajókapitányt nevezték ki.²¹⁵³

1904.10.21-i hír:” Fiuméből jelentik, hogy a Habsburg, Árpád, Babenberg, FranzJosef és Mária Terézia csatahajókból, a Zenta és Szatellit torpedóhajókból álló hajóraj holnap odaérkezik. A hajóraj 24-ikéig marad Fiumében.”²¹⁵⁴

²¹⁴⁷ Magyarország, 11. évfolyam, 1904-04-08 / 84. szám

²¹⁴⁸ Budapesti Hírlap, 24. évfolyam, 1904-05-26 / 145. szám

²¹⁴⁹ Magyar Szó, 5. évfolyam,) 1904-06-25 / 150. szám

Független Magyarország, 3. évfolyam, 1904-07-03 / 825. szám

²¹⁵⁰ Alkotmány, 9. évfolyam, 1904-08-17 / 197. szám

Pester Lloyd - Abendblatt, Jahrgang 51, nr. 1904-08-16 / 186. szám

²¹⁵¹ Budapesti Hírlap, 24. évfolyam, 1904-08-31 / 240. szám

Független Magyarország, 3. évfolyam, 1904-09-03 / 885. szám

²¹⁵² Magyarország, 11. évfolyam, 1904-09-18 / 224. szám

²¹⁵³ Budapesti Hírlap, 24. évfolyam, 1904-10-18 / 288. szám

²¹⁵⁴ Budapesti Hírlap, 24. évfolyam, 1904-10-21 / 291. szám

1904.11.25-i hír: gróf Montecuccoli Rudolf haditengerészeti parancsnok Szebenikóba, az odaérkező gyakorlatozó téli flotta felett tartott szemlét. A hajóhad a «Habsburg» vezérhajóból, az «Árpád», «Babenberg», «Mária Terézia», «Franz Joseph I.», a «Zenta» és a «Satelli» csatahajókból áll. A flotta parancsnoka Siemuszova-Pietruszki Miciszláv ellentengernagy.²¹⁵⁵

1904.11.30-án A téli hajóraj Arsából (Arsia vagy Rasa Isztriában) Fiuméba érkezett. A hajóraj a Habsburg, Badenbergről, Zenta, Szigetvár és Satellit csatahajókból áll.²¹⁵⁶

Az osztrák-magyar hadi hajóraj Fiumében. December végére várják a hadi hajóraj megérkezését Fiuméba. A hajórajhoz tartoznak: A «Habsburg» tengernagyi hajó, amely a hajóraj parancsnokának, Siemuszovai Pietruszki Miciszláv lovag ellentengernagynak lobogóit hordja. A hajó parancsnoka Dennig Henrik sorhajókapitány. Az «Árpád» és a «Babenberg» tornyoshajót. Mind a három hajó egyenként 8300 tonnás, 12 000 lóerejű géppel és 43 ágyúval. Az «Árpád» parancsnoka Müller Frigyes sorhajókapitány, a «Babenberg»-é Pleskott Erazmus sorhajókapitány. Továbbá a következő három cirkálóhajó: a «Zenta», parancsnoka báró Pacit Róbert fregattkapitány, a «Szigetvár», parancsnoka gróf Lahus Ákost fregattkapitány és az «Aspern», parancsnoka Kazareck Gusztáv fregattkapitány. Ezeknek a hajóknak mindegyike 2300 tonnás, 7200 lóerőt kifejtő géppel és 20 ágyúval. A hajó kíséretében van még a «Satellit» torpedónaszád, melynek parancsnoka Cattarinich János korv. kapitány.²¹⁵⁷

1905.

A mi csatahajóink közül tehát az »Árpád«, »Habsburg« vagy »Babenberg« toronyhajók, melyek egyenként 8340 tonna displacement-al bírnak, egyenként több mint 16 és 13 millió korona értéket képviselnek.²¹⁵⁸

1905.02.08-án az osztrák és a magyar haditengerészet 158 hadihajóból áll, ebből 183 páncélozott, és ehhez a hajórajhoz tartozik 21 000 fős legénység.²¹⁵⁹

1905.02.01-én futott ki Polábról a levantei hajóraj és 1905.04.22-én ért vissza Polába.

1905.03.12-i hír:” **A levantei magyar és osztrák hajóhadosztály Szalonikiból Lemnosz szigetére, majd Smyrnába megy.** Miután régi szokás, hogy török vizeken járó flotta parancsnoka tisztelegjen a szultánnál, ennek folytán Pietruszki lovag ellentengernagy, az említett magyar és osztrák hajóhadosztály parancsnoka Smyrnából el fog látogatni Konstantinápolyba, ahova f. hó 22-én érkezik a Habsburg vértés csatahajón”²¹⁶⁰

A levantei utat lásd részletezve az SMS Babenberg-nél.

1905.04.19-i hír:” Az osztrák - magyar hajóraj a közelmúltban vendégségben járt a **Piraeus-öbölben** s a több napig tartó látogatás alatt vége-hossza se volt az ünnepélyeknek, melyeket hajórajunk tiszteletére rendeztek. Leszámítva a vendéglátás hivatalos jellegét a piraeusi (Pireus) kirándulás majdnem kizárólag a tánc és multság jegyében folyt le. Egyik tengerésztiszt a «Hadsereg» című lapban a következő levélben írta le hajórajunk látogatását: A «Habsburg», «Árpád», «Babenberg» csatahajók, a «Szigetvár» és «Aspern» cirkálók és a «Satellit» torpedóromboló már 12 napja egy kis osztrák-magyar szigetet képeznek a mindig nevető görög ég alatt, Pireus belső kikötőjében. Kellemes a tengerész élete külföldön egy ilyen táborban s hamar elfelejti a tengeren töltött viszontagságos napokat, melyekben csak egy-egy vihar, erős hullámmás vagy egy scirokkos felhőszakadás szakítja meg a szolgálat egyhangúságát, melyet szélszélben és viharban a legnagyobb pontossággal és szigorral végeznek. Farsang közepén vagyunk, táncosra itt is szükség van. És az athéni hölgyek kívánságát a kikötőben horgonyzó hajórajunk tisztjei a legnagyobb mértékben kielégítik, mert a báltermekben mindig ott csillognak fényes vállrojtjaik. Az első meghívó Scousée külügyminiszter három báljára már a «Habsburg» tengernagyi hajón volt, mielőtt ez az acélköteleket a szárazon megerősíthette volna. Ezt követte egymásután még öt báli meghívó a tizenkét nap alatt s tengerésztisztjeinknek alkalmuk volt bebizonyítani, hogy az éjjeli szolgálatot egész

²¹⁵⁵ Független Magyarország, 3. évfolyam, 1904-11-25 / 967. szám

²¹⁵⁶ Pesti Hírlap, 26. évfolyam, 1904-12-01 / 332. szám

²¹⁵⁷ Pesti Napló, 55. évfolyam, 1904-12-22 / 353. szám

²¹⁵⁸ Magyar Szalon, 42. kötet (22. évfolyam, 1904-1905/2) Május

²¹⁵⁹ Illustrierte Kronen Zeitung, Februar 1905-02-08

²¹⁶⁰ Az Ujság, 3. évfolyam, 1905-03-12 / 73. szám

könnyedén viselik. A görög udvar ezen bálák legtöbbször szintén részt vett. Csodálkozásomat kell kifejeznem, hogy a már 60 éves király mindezen mulatságokon a legjobb kedvben éjjeli 1—2 óráig is kitarzott, nemkülönben Konstantin trónörökös, Miklós és András főhercegek. A királyné csak egy jótékony célú bálon jelent meg, a trónörökösné, valamint Miklós főherceg neje, Helén orosz nagyhercegnő minden mulatságon részt vettek. Négyesen és bosztonon kívül mást ezen főúri bálakon nem táncolnak, hébe-korba egy lanciert. Minden boszton után négyes következik, úgy hogy ezek egymást az egész idő alatt föl váltják. Ez a táncmódszer különben már sok helyen kezd szokásossá válni. Az udvar tagjai csak a négyesben vettek részt, de ezek mindegyikében, és pedig a királlyal élükön. Nemcsak az udvar tagjai, hanem a többi jelenlévő hölgyek is részesültek a szerencsében, hogy ő felségével táncolhattak, nemkülönben az összes jelenlévő urak táncra kérhették a trónörökösnet és a többi főhercegnőket is. A melankolikus arcú görög hölgyek szintén, csakúgy rajongtak a táncért, mint hölgyeink nálunk Magyarországon s reggeli 4 óráig csak olyan tömött sorokat láthattunk a termekben, mint tíz órákor este. A kissé éles, de finom vonások soha a legkevesebb fáradságot sem árulták el, ellenkezőleg a vágyat a «még és még» után. Kitűnően sikerült osztrák-magyar nagykövetünk Machio báró és neje Rosenberg grófné soiréja, melyet az udvar megjelenésével kitüntetett. A zenét a «Habsburg» tengernagyi hajó zenekara szolgáltatta. A követségi palotát, mely Athén főutcáját, a Stadion, utat szecessió külsejével ékesíti, a bál alkalmával különös ízléssel díszítették föl. A földszint két nagy termében, melyek tágas ajtajaik által egy bálteremmé egyesültek, elegendő hely volt a 300 táncos számára. A nagy fényűzéssel berendezett buffetek a tánctermekekkel korrespondáltak, a földszinten, míg a dohányzótermeket és toalettszobákat keleties pompában az első emeleten ideálítva rendezték be. Követünk és neje Athénben a legnagyobb és általános tiszteletben részesülnek, mit megfigyelnem a nyolc bálon alkalmam volt. Ő felsége az esték nagy részét az ő társaságukban töltötte s Rosenberg grófnét esténként nem egyszer tüntette ki táncra kérésével. — Reggel különvonat vitt bennünket Piräusba, hogy újból előkészülhessünk az esti bálra, mely Mauromichalis hadügy- és tengerészminiszter fényes termeiben folyt le hasonló jókedvben. Harmadnap Athén operettszínházában találkoztunk a tánc kedvelő görög hölgyekkel. A király védnöksége alatt álló szegénysegélyző egyesület rendezte e bált, melyen az udvar hajnalig jelen volt. Itt a polgári családok is nagy számban voltak képviselve s nem egy görög csillag könnyed táncában gyönyörködhattunk. A hajóraj február 14-én a tengernagyi hajón, a «Habsburg»-on adta a revanchebált, melynek fényét Konstantin trónörökös, a trónörökösné, Miklós és András főhercegek emelték megjelenésükkel. A görög király ő felsége már napokkal előbb meglátogatta az egész hajórajt. Ez alkalommal az összes hajók az előírt 21—21 ágyúlovással és a legénység ötszörös hurrával és sapkalengetéssel üdvözölte az osztrák-magyar ezredesi egyenruhájában megjelenő Felséget. A bálra már több nap előtt megkezdődött a «Habsburg» díszítése az egész, a hajórajon található dísztárgyakkal, jelzőzászlókkal, virággal, stb. A 108 méter hosszú és 20 méter széles fedélzet pompás tánctermet szolgáltató, míg a batriában (második emelet felülről) a buffeteket, dohányzófülkéket, ruhatáratokat stb. helyezték el. Minden hajó 4—5 feldíszített csónakot küldött a tengerparton lévő vasúti állomáshoz, hol az athéni vendégeket már tisztjeink fogadták. Az olajos gép és a füstös ágyuk szagát nemsokára kellemes parfüm illat nyomta el s a szigorú szolgálati ábrázatok a vállalkozó szellemű Don Juanok vonásait öltötték magukra. Ezer és ezer villanylámpa és nagy csillár fényében suhogtak a selyemuszályok a 24 cm. kaliberű ágyuk közül és nem egy fiatal hölgy üde ajkáról lehetett a kissé naiv kívánságot hallani: «De szeretnék mindig ilyen hajón élni». Talán megváltoznék az óhaja, kedves nagyság, ha csak egy délutánt is át kellene élnie a parancsnoki hídon, vagy az ágyú mellett kis scirukkos időben! A bál délután 3 órától késő estig tartott s pompás hangulatban folyt le. Az első négyest 112 pár táncolta. A szünetek alatt a batriában pezsgő mellett folytatódott, a hölgyek vidám gondatlan csevegése, mely mindig hangosabbá és fesztelenebb lett. A görög tengerész- és szárazföldi tisztok meghívására másnap nagy számban jelentünk meg ezek közös kaszinójában «five o'clock tea»-ra, amikor ismét alkalmunk volt ezek kedvességéről meggyőződnünk. A tisztok intelligens képzett emberek, kik legtöbbször 2—3 nyelvet tökéletesen beszél és sok tekintetben versenyezhetne a legnagyobb államok legelőkelőbb tisztjeivel. Kedves és hízelgő toasztokban és a pezsgőben nem volt hiány. E február 18-án Piräust elhagyva, erős scirokkoval várt reánk Neptun istenünk, zokon vévén, hogy a szárazon olyan nagyon is kellemesen éreztük magunkat, büntetésül ő is meg akart farsangoltatni bennünket. A viharos hullámvész mindegyre erősebb lett, úgy

hogy késő este kénytelenek voltunk a Karystos-öblöt menedékkül felkeresni, hol most bevárjuk, míg Neptun apó haragja lecsillapul. Azután Szalonikibe indulunk.”²¹⁶¹

1905.04.21-én bocsátották vízre Triesztben az Erzherzog Ferdinand Max hadihajót. Délután az SMS Habsburg fedélzetén fogadás volt.²¹⁶²

1905.07.01-i hír:” Fiumébe jelentik . A hadi gyakorlatra ideérkezett flotta egy napi késéssel ma kötött ki az itteni kikötőben. A késés oka az volt, hogy a Zenta gyakorlatozás közben Zaravecchiánál zátonyra került, de nem szenvedett komolyabb sérüléseket és rövid idővel a flotta ideérkezése után a Zenta is beérkezett. A hajóraj Ripper Gyula ellentengernagy parancsnoksága alatt 3 hadosztályból áll. Az első hadosztály hajói: A «Habsburg» tengernagy hajó, az «Árpád» és «Babenberg» csatahajók és a «Szigetvár» torpedóvadász hajó. A második hadosztályt a következő hajók képezik : A «Monarch» tengernagy hajó, továbbá a «Budapest» és «Wien» nevű cirkálók. A 3. hadosztály vezérhajója a «Zenta», hozzátartoznak még a «Setally» és «Komet» torpedónaszádok. A torpedóflottillát kiegészíti a Boa és a Cobra és a 26., 27., 30., 33., 34., 35., 36., 37. és 33. számú torpedónaszád. A hajóraj összes személyzete 4199 személyből áll. A flotta vasárnap hagyja el Fiumét. Ripper parancsnok ma látogatást tett a hatóságok vezetőjénél, akik a látogatást a Habsburgon viszonyozzák.²¹⁶³

1905.07.21-i hír: „Pólából táviratozzák. A hajóhad harcszerű lövőgyakorlatai közben a Habsburgon egy 15 centiméteres ágyú elsütése közben gázrobbanás következtében egy tengerész szörnyethalt, egy pedig megsebesült.”²¹⁶⁴

1905.07.22-i hír: „Pólából táviratoztak, hogy a Habsburg hadihajón történt gázrobbanás alkalmával Ripper ellentengernagy és hadsegéde is megsebesült. Sebük, nem jelentékeny. —: A szerencsétlenségről még a következőrésztleteket jelentik Bécsből: A baleset a közben történt, mialatt a hajó részt vett a céltáblára való díjlövésben. A hajóútegek egy alkalmas távolságban elhelyezett céltáblára lőttek. Három díj volt kítűzve a legtöbbet találónak. Montecuccoli admirális fél kettőkor a Habsburg fedélzetére ment, mert a jelentés szerint e hajóról történt a legtöbb találó lövés. Az admirális a 12. számú redout-ba (páncélos helyiség, ahonnan, az ágyú irányítása történik) ment, ahol egy 15 centiméteres ágyúval Kiskele irányzó a legtöbbször talált. Kiskelének kellett volna megkapnia a díjat. Éppen az utolsó lövésre irányozta az ágyút és el is sütötte. Ebben a pillanatban nagy láng csapott ki a závarzathól és Kiskele olyan súlyos égett sebeket szenvedett, hogy az admirális szeme láttára tíz perc alatt meghalt. Az ágyúval foglalatostkodó második irányzó matróz súlyosan megsebesült. Az admirális alig pár lépésnyire állott a baleset helyétől, tehát maga is veszedelemben forgott. Megőrizte azonban hidegvérét, azonnal megvizsgáltatta az ágyút és elszállította a halottat és sebesültet. A vizsgálat kiderítette, hogy a szabályzatot pontosan betartották és hogy főképpen nem az ágyú anyagában, vagy szerkezetében való hiba okozta a balesetet, hanem a löveghüvely-szakadás. A szerencsétlenül járt irányzó holttestét a Habsburg fedélzetén ravatalozták föl és zászlóval borították le. A beszentelés után torpedóhajó vitte a holttestet Raguzába, ahol katonai pompával temették el.”²¹⁶⁵

A baleset után a Habsburg javításra szorult, ami még 1905.08.04-én is tartott.²¹⁶⁶

1905.09.24-i hír:” A téli gyakorló hajóraj a Habsburg, az Árpád és a Babenberg csatahajókból, a St. Georg, a Mária Terézia vértess cirkálókból, a Szigetvár torpedó cirkálóból, a Satellit torpedó hajóból, a Huszár torpedó zúzóból, a Kaiman síktengert járó torpedó naszádból és a Harpie, Gaukler és a Reicher torpedó naszádból áll.”²¹⁶⁷

1906.

Az SMS Habsburg és testvérhajói alkották a III. csatahajó divíziót.

²¹⁶¹ Hazánk, 12. évfolyam, 1905-04-09 / 86. szám

²¹⁶² Neuigkeits-Welt-Blatt, April 1905-04-27

²¹⁶³ Független Magyarország, 4. évfolyam, 1905-07-01 / 1180. szám

²¹⁶⁴ Népszava, 33. évfolyam, 1905-07-21 / 133. szám

²¹⁶⁵ Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-07-22 / 200. szám

²¹⁶⁶ Magyar Nemzet, 24. évfolyam, 1905-08-04 / 187. szám

²¹⁶⁷ Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-09-24 / 264. szám



S.M.S. Schlachtschiff Habsburg. 

2168

1906.02.13-i hír: „Habsburg“ (parancsnoka v. Kemsti Alajos sorhajókapitány), „Árpád“ parancsnoka (Bazelli Viktor báró sorhajókapitány), és „Babenberg“ (parancsnoka Praprotnik Alajos sorhajókapitány). Ezekhez jön a „St. Georg“ cirkáló (parancsnoka Boekman Vilmos lovag tengerészkapitány) és a „Huszár“-torpedó (parancsnoka Caliga Ervin korvettkapitány.) A tornyos hajóknak egyenként 8300 tonna vízkiszorításuk van. Gépezetük 11.900 lóerejű és mindegyiken 43 ágyú és 638 főből álló legénysége lesz. A „St. Georg“-nak 7300 tonna vízkiszorítása van és 36 ágyút visz magával. A „Huszár“-nak 400 tonna a vízkiszorítása és 6000 lóerejű gépezetével 28 tengeri mérföldet (5,1 kilométer) érhet el óránként. A hajóraj parancsnoka Jedina Lipót ellentengernagy, a vezérkar főnöke Fiedler Pál korvettkapitány.”²¹⁶⁹

1906.03.10-én az Habsburg, Árpád és Babenberg csatahajókból, a St. Georg és a Szigetvár cirkálók, valamint a Huszár romboló kifutottak egy levantei cirkálásra, Pólából.

Az útvonalat kidolgozva lásd az SMS Babenberg-nél.

1906.05.11-i hír:” Pólából írják nekünk: **Hajórajunk, mely most járta be a Levantét,** s a mely a Habsburg, Árpád és Babenberg csatahajókból, a St. Georg és Szigetvár cirkálókból és több torpedóúzókból áll (köztük a Huszár nevű torpedónaszád-romboló), hazatérőben van külföldi útjáról. A rendesen Pólában tartózkodó s a Monarch, Budapest és Wien partvédő vértesekből álló tartalékhajóraj május 13-án indul el Pólából a hazatérő hajók elébe, mégpedig több torpedónaszáddal. A két raj között éjjeli támadógyakorlat lesz. E gyakorlat az isztriai partokon megy végbe. Mindkét hajóraj valószínűleg május 19-én tér vissza a pólai kikötőbe. A gyakorlatra ideérkezik a haditengerészet parancsnoka, Montecuccoli gróf tengernagy is.”²¹⁷⁰

1906.06.13-i hír: Az 1906.06.15-i hadgyakorlatra készülő kötelék lovag Jedvig Lipót ellentengernagy parancsnoksága alatt szolgálatba állítják. A hajóraj vezérkari főnöke Fiedler Pál fregattkapitány, lesz. A hajóraj összeállítását, a következő: Első hadosztály (a hajóraj parancsnokának vezetése alatt). „Habsburg“ (parancsnok: Kundi Alajos sorhajókapitány), „Árpád“ (parancsnok báró Baselli-Süssenberg sorhajókapitány), „Babenberg“ (parancsnok: Strinzenberger Frigyes sorhajókapitány),

²¹⁶⁸ https://livedoor.blogimg.jp/irootoko_jr/imgs/7/c/7c602235.jpg

²¹⁶⁹ Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-02-15 / 45. szám

²¹⁷⁰ Budapesti Hírlap, 26. évfolyam, 1906-05-11 / 129. szám

„Károly főherceg“ (lovag Schwarz Konstantin sorhajókapitány) és „Zenta“ (Kastner Mihály fregattkapitány). — A második hadosztály parancsnoka Haus Antal ellentengernagy, vezérkari főnöke Hansa Antal korvettkapitány. Hajói: „Monarch“ (főparancsnoka: wellenburgi gróf Lantos Károly sorhajókapitány), „Wien“ (Obermutter Károly fregattkapitány), „Budapest“ (lovag Kirchmayer György fregattkapitány) és „Aspern“ (Seltner Lipót fregattkapitány.) A hajóhad parancsnoka Ziegler Lucián ellentengernagy, vezérkari főnöke lovag Winterhalder Tivadar korvettkapitány. Hajói: „St. Georg“ (parancsnok, lovag Böckmann Vilmos) sorhajókapitány), „Kaiser Karl II.“ (Pikal Vince sorhajókapitány), „Szigetvár“ (lovag Schwarz József fregattkapitány), „Huszár“ (caligai Koisg Ervin fregattkapitány), „Trabant“ (Janitts Ármin korvettkapitány), „Komet“ (lovag Keit Ferenc korvettkapitány.) Ezekon a hadihajókon kívül a hadgyakorlaton még részt vesznek: a „Kaiman“ nevű első osztályú torpedónaszád Töpler sorhajóhadnagy parancsnoksága alatt és még kilenc másodosztályú torpedónaszád. Ez a hajóraj pénteken hagyja el a polai kikötőt.²¹⁷¹

1906.07.27-i hír: A Habsburg nevű hadihajó belelőtt (20-án) egy hétcentiméteres golyóval az Erzherzog Karl nevű csatahajóba. A hajó több helyen megrongálódott s három tengerész súlyosan, többen pedig könnyebben megsebesültek.²¹⁷²

1906.08.01-i hír: Ekkor fizették ki az SMS Habsburg építési költségének az utolsó tételeit.²¹⁷³

1906.08.17-i hír: „A magyar-osztrák hajóraj Fiumében, Fiuméből telefonálják. Ma délután 3 órakor érkezett meg Fiuméba a magyar-osztrák hajóraj, amelyben a következő csatahajók voltak: Wien, Budapest, Monarch, Erzherzog Karl, Árpád, Babenberg, Habsburg, St. Georg, Kaiser Karl VI. Ezenkívül a torpedóflotta vezető hajói : Szigetvár, Zenta és Aspern, a Trabant, Hemet, Huszár és Kaiman óceánjáró torpedók és még 9 első osztályú torpedónaszád. A kikötőt, ez alkalommal még körülbelül 30 kisebb-nagyobb hajó kereste fel. A hajóraj három hadosztályból és a torpedóhajók osztályából áll. A flotta és az első hadosztály parancsnoka Jedina Lipót lovag ellentengernagy. Az első hadosztályba tartozik a Habsburg-csatahajó, amelynek Funfti Alajos sorhajókapitány a parancsnoka, azután az Árpád Baselli sorhajókapitány parancsnoksága alatt; a Babenberg Grinczenberger Frigyes sorhajókapitány vezetése alatt; az Erzherzog Karl, Schwartz és Konstantin sorhajókapitánnyal az élén; továbbá az Aspern czirkáló Fellner Lipót fregattkapitány vezetése alatt. A második hadosztályba Haus ellentengernagy parancsnoksága alatt tartoznak: a Budapest, a Monarch csatahajók; Lányius Károly gróf sorhajókapitány vezetése mellett; a Wien, amelynek Obenmüller Károly fregattkapitány, továbbá a Zenta czirkáló, amelynek Jehntner Mihály fregattkapitány a parancsnoka.”²¹⁷⁴

1906.08.18-i hír: Nákó gróf, Fiume kormányzója 19 üdvözlő lövés hangja mellett elhagyta a Lacroma jachtot és a „Habsburg“ csatahajón Jedina Lipót lovag ellentengernagyot látogatta meg. Ez után felkereste a St. George és a Monarch hadihajókat is.²¹⁷⁵

A hadgyakorlat idejére (1906.09.13.) a hajóhad két hajóhadosztályra oszlott. A támadó hajóhadosztály a Habsburg, az Erzherzog Karl és az Árpád sorhajókból, a Sankt Georg és Kaiser Karl VI. páncélos cirkálókból, az Aspenn, Szigetvár és Zenta cirkálókból és a torpedónaszád-flotillából állott és hadműveleti bázisul Lussinre jelölték ki. A támadó japán taktika szerint járt el. És idején, minden világítás nélkül nyomultak be az ellenséges hadihajók a polai vizekre. A védelmezők az ellenség hadimozdulatait léghajóról figyelték meg és úgy sikerült nekik a mintegy 8—10 tengeri mértföld távolságból közeledő hajókat észrevenni. Az ellenséges hajók közeledtéről az összes erődítményeket távirati úton értesítették, amire rögtön kigyúltak a villanyos fényszórók és rávilágítottak az ellenséges hadihajókra. E mellett azonban szigorúan ellenőrizték a kikötő bejáratát is, hogy az ellenséges torpedócsónakok befutását megakadályozzák. Mikor az ellenség látta, hogy manővere fel van fedezve, nagyobb távolságra visszavonult a nyílt tengeren és délnek fordult.. A védelmezők azonban tisztában voltak, hogy ez csak színleges manőver és hogy rövid időn belül új támadásra lehetnek elkészülve. Úgy

²¹⁷¹ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-06-13 / 160. szám

²¹⁷² Budapesti Hírlap, 26. évfolyam, 1906-07-27 / 205. szám

²¹⁷³ Budapesti Közlöny, 40. évfolyam, 1906-08-01 / 177. szám

²¹⁷⁴ Magyarország, 13. évfolyam, 1906-08-17 / 199. szám

²¹⁷⁵ Magyarország, 13. évfolyam, 1906-08-18 / 200. szám

is történt. Alig másfél óra múlva ellenséges torpedóhajók közeledtét jelezte. A fényszórók újra működni kezdtek, két torpedócsónaknak azonban mégis sikerült észrevétlenül a kikötőbe nyomulni, ahol egy portyázó gőzöst meg is torpedóztak. A torpedócsónakokat, azonban a védelem bekényszerítette a kikötőbe és foglyul ejtette. A többi torpedó támadását megghiúsították. Ezenközben a támadó flotta kint a nyílt tengeren két részre oszlott, amelyek közül az egyik csoport, rögtön támadást intézett, de heves tüzelés után visszavonulásra kényszerítettet. Manővrírozás közben a 26-ik számú torpedó megsérült s így a küzdelmen kívül került. A második gyakorlati napon a támadók csapatokat akartak partra szállítani, hogy az erősséget a szárazföld felől támadják meg. A partraszállás azonban nem sikerült. 17-én a bádói kikötőben nagy partratétel manőverek voltak, amelynél a csontokat tutajokon és csónakokon szállították a szárazföldre.²¹⁷⁶

1906.09.16-i hír: Részlet a hadgyakorlatról: „A dörrenések között feltűnik a kettős füst. A fekete, mely az erősen fűtött hajó, kéményeinek a füstje s a lőpor szürkés, fehér ködbe. A dörrenések mind erősebbek, lassanként összeolvadva úgy hallatszanak ide, mintha a tenger mennydörögne. S amint a két hosszú sor páncélos feltűnik, már hallhatjuk az ágyuk dörrenésének éles, süketítő csattanását is. A Habsburgon a jelző lobogó is látszik már. S szemünk előtt kifejlődik a legérdekesebb francia négyesek egyike. Mindegyik oldalon elől-közül egy-egy páncélos hajó, amelyet szabályos formájában vesz körül a többi. Bömből, csattan az ágyú s a hajóóriások, mint egy bakaszázad, szabályosan pillanat alatt fordulnak félre, felfejlődésbe, egyenes, félbal-állásokba. Isten tudja, hány sebesülést, elsüllyedést és felrobbanást konstatáltak már, lehet, hogy a bíró szemében a hatalmas Árpád már fogoly vagy éppen a tenger fenekén fekszik, de az ágyuk csattannak, dördülnek, hogy remeg belé a dalmát part egész hosszában ... Az árbocokon apró lobogók repülnek fel és le, amint az admirális hajón a jelzést olvassák!”²¹⁷⁷

1907.

Ebben az évben a Habsburg és az Árpád felfegyverzésének költségét még fizetik a Badenbergek költségeivel együtt.²¹⁷⁸

1908.

1908.01.18-i hír a delegátusok Polai látogatásának eredményéről. „Ha a tengerészeti parancsnokságnak a pólai kirándulás rendezésével az volt a célja, hogy a két 'delegációnak bemutatassa haditengerészetünk gyöngye voltát, akkor ezt a célját teljesen elérte. Kitűnt, hogy igazán modern csatahajónk nincs több háromnál, ezek a legújabb-ban elkészült 10.600 tonnás «Erzherzog» hajók: a Karl, Ferdinand Max és Friedrich. A 8300 tonnás Habsburg, Árpád és Babenberg közül a legutolsó a dokkon fekszik, az 5600 tonnás Monarch, Wien és Budapest pedig sokkal kisebbek, hogysé a 18 és 20 ezer tonnás csatahajók korszakában valami nagy számot tennének.”²¹⁷⁹

„— (Hajórajunk Fiumében.) Az osztrák-magyar hajóraj, mint fiumei tudósítónk táviratozza, de hónap 29-én (1908.07.29.) több napra Fiuméba érkezik. A flottához tartoznak a következő hajók: az Erzherzog Karl vezérlőhajó, továbbá az Erzherzog Ferdinand Max, az Erzherzog Friedrich, a Budapest, a Wien, Monarch csatahajók, a Sankt Georg és a Kaiser Karl VI. elsőosztályú páncélosok, a Kaiserin Elisabeth második osztályú páncéloshajó, a Pelikán torpedó vezérhajó, a Lakroma hadiyacht és végül az egész torpedóflottila, amely 12 torpedóhajóból és B naszádból áll. A flotta nagy hajói a kikötő előtt fognak horgonyt vetni, míg a torpedóhajók a belső kikötőben helyezkednek majd el. A hajóraj e hó 29-től augusztus 3-ig marad Fiumében.”²¹⁸⁰

1908.08.01-i hír: A »Habsburg« nevű 8.340 tonnás erősített partvédő hajó (»I« csatahajó), a 12,123.810 K-nyi összes szükséglet hatodik és utolsó részlete 163.997 korona 69 fillér. Lőszer a »Habsburg« (I) csatahajó ágyú részére; a 2.019.050 K-nyi összes szükséglet negyedik, utolsó részlete 1.228 korona 65 fillér.²¹⁸¹

²¹⁷⁶ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-09-06 / 244. szám

²¹⁷⁷ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-09-16 / 254. szám

²¹⁷⁸ Budapesti Közlöny, 41. évfolyam, 1907-01-16 / 13. szám

²¹⁷⁹ Magyarország, 15. évfolyam, 1908-01-18 / 16. szám

²¹⁸⁰ Pesti Hírlap, 30. évfolyam, 1908-07-25 / 178. szám

²¹⁸¹ Budapesti Közlöny, 40. évfolyam, 1906-08-01 / 177. szám

1908.12.13-i hír: „— A haditengerészet köréből, Bécsből telefonálják nekünk. A Zeitz értesülése szerint a király kinevezte Brandmayer fregattkapitányt a »Zenta« parancsnokává, Zaccaria korvettkapitányt pedig a haditengerészeti osztály II. csoportjának főnökévé, továbbá Ivancich fregattkapitányt a »Habsburg« parancsnokává, Koerber fregattkapitányt az »Árpád« parancsnokává, Benigni lovag sorhajókapitányt a pólai kikötői admirális katonai osztályának főnökévé, végül berendelte Gasseamayr sorhajókapitányt a haditengerészeti osztályhoz Bécsbe.”²¹⁸²

1909.

1909.04.18-i hír: „A német császári pár Korfuban, Korfuból táviratozzák. Vilmos császár és Augusztia Viktória császárné ma délben a Hohenzollern fedélzetén ideérkezett. A görög király a Hohenzollern fedélzetére ment, hogy a császári párt üdvözölje. Korfuból táviratozzák. A császár hajója tegnap délelőtt Póla közelében elhaladt a Habsburg és Badenbergről osztrák-magyar páncélos hajók előtt, amelyek éppen lövőgyakorlatokat végeztek. A páncélos hajók a Hamburggal üdvölvéseket váltottak.”²¹⁸³

1909.04.23-i hír: Triesztbe. A hajóraj Haus Antal ellentengernagy parancsnoksága alatt három hajócsoporthoz áll. Az első csoportban vannak a Károly herceg, a Frigyes herceg és a Ferdinánd Miksa herceg nevű páncélosok, a második csoportban a Habsburg, az Árpád és a Badenbergről páncélosok, a harmadik csoportban pedig a VI. Károly, a Zenta és a Pelikán nevű csatahajók. Ugyaneme divízióhoz tartozik négy torpedó és három nyílt tengeri torpedónaszád is. Az első csoportnak Bars ellentengernagy, a másodiknak Mutter ellentengernagy és a harmadiknak Schukich ellentengernagy a parancsnoka.²¹⁸⁴

1909.04.23-i hír: „Osztrák-magyar hajók a török vizeken. Póla, április 22. A flotta úgynevezett főherceg- és Habsburg-osztálya készen állnak az indulásra, az indulási parancsot azonban még nem kapták meg. Az „Erzherzog Ferdinand Max” csatahajó és a „Satellit” torpedóvadász hajó ma este elindulnak. Bécs, április 22. Különböző kisázsiai kikötővárosokból érkező aggasztó hírek, amelyek a csőcselék durva kihágásairól adnak számot, arra bírták a tengerészeti kormányt, hogy két osztrák-magyar hadihajót, mégpedig a VI. Károly páncélos cirkálót és a Zenta cirkálót a Földközi-tenger keleti részeibe küldje.”²¹⁸⁵

1909.04.23-án a Habsburg osztály hajói alkották a második hadihajó köteléket.²¹⁸⁶

1909.06.01-én a második hadosztályban Habsburg admirális hajó Löffler Ferenc parancsnokságával 611 emberrel, a Babenberg Hausner Mátyás parancsnokságával 538 emberrel volt Fiumében.²¹⁸⁷

1909.06.04-i hír:” Fiumei levelezőnk írja: Haditengerészetünk nyári hajórajja, amely az «Erzherzog Carl», «Erzherzog Ferdinand Max», «Erzherzog Friedrich», «Habsburg», «Babenberg», «Árpád» csatahajókból, a «Pelikán» torpedóvezérhajókból, továbbá a «Turul», «Pandur», «Tryton», «Hydra» torpedóhajókból áll, szombaton délután érkezett a fiumei kikötőbe.”²¹⁸⁸

1909.06.15-i hír:” Pólából jelentik' nekünk' a következőket: A török és görög vizeken kéthónapi cirkáló útjáról most érkezett idő a haditengerészetnek «Habsburg», «Árpád», «Babenberg», «Meteor», «Zenta», «Magnet» és a «Kaiser Karl VI.» nevű csatahajója. A hajók matróza szabadságot kapva, tömegesen árasztották el a várost, de jövetelükkel különös jelenség is volt tapasztalható. A város számtalan nyilvános helyén sok hamisított arany buszkoronásokat és angol fontokat találtak, amelyeket a tengerész katonák hoztak forgalomba. A vizsgálat megállapította, hogy a hamis pénzek a hadihajók horvát legénységétől származnak.”²¹⁸⁹

²¹⁸² Az Ujság, 6. évfolyam, 1908-12-13 / 298. szám

²¹⁸³ Pestí Napló, 60. évfolyam, 1909-04-18 / 92. szám

²¹⁸⁴ Budapesti Hírlap, 29. évfolyam, 1909-04-23 / 96. szám

²¹⁸⁵ Népszava, 37. évfolyam, 1909-04-23 / 96. szám

²¹⁸⁶ Budapesti Hírlap, 29. évfolyam, 1909-04-23 / 96. szám

²¹⁸⁷ Budapesti Hírlap, 29. évfolyam, 1909-06-01 / 128. szám

²¹⁸⁸ Magyarország, 16. évfolyam, 1909-06-04 / 131. szám

²¹⁸⁹ Magyarország, 16. évfolyam, 1909-06-15 / 140. szám

1910.

Az egyik felépítmény-fedélzetét eltávolították a tömeg csökkentése és a hajó korszerűsítése érdekében. A hajó körvonalrajza is kisebb felületet mutatott ez után. Ekkor, a kémények alatti 7 cm-es lövegek a fedélzet alá kerültek áthelyezésre.²¹⁹⁰ A barbeták között nyílásokat vágtak a hajóoldalon a 7 cm-es gyorstüzelő lövegek számára. (1911-1912-ben az SMS Árpádot is átépítették ugyan így.) Ez után a Habsburg hajóosztályt partvédő hajókká minősítették át.

1910.03.05-i hír: Ferenc Ferdinánd trónörökös szemlét tartott a tartalék eskadre fölött s részt vett a „Habsburg“ és „Dinara“ gyakorlatain.²¹⁹¹

1910.04.13-án Triesztben volt az SMS Zrínyi csatahajó vízrebocsátásánál. A Habsburg hadihajón reggeli volt, amelyen Müller ellentengernagy, hajóraj-parancsnok, az egyes hajók parancsnokaival, a katonai attasékkal, több magasrangú törzstiszttel és Vaszilievits budapesti alpolgármesterrel, valamint a budapesti küldöttség tagjaival vettek részt.²¹⁹² Ekkor itt volt az SMS Árpád is.²¹⁹³

1910.07.14-i hír: „Fiuméből jelentik: A Hans Antal ellentengernagy parancsnoksága alatt álló megerősített nyári hajóosztály pénteken, e hónap 15-én a fiumei kikötőbe érkezik be s hétfőig marad ott. A hajóosztálynak két hadosztálya van: az első hadosztályban vannak az Erzherzog Franz Ferdinánd, Erzherzog Ferdinánd Max és Erzherzog Friedrich csatahajók, a másodikban a Habsburg és Babenberg csatahajók, a Kaiserin Maria Theresia, Zenta, Szigetvár cirkálók s a Komét, Velebit, Dinara, Csikós és Réka torpedójárművek. Az első osztály parancsnoka Hans ellentengernagy, aki egyúttal az egész hajóhad parancsnoka, a második osztályé Müller ellentengernagy, vezérkari főnökök, Begnini lovag sorhajókapitány és Raisp fregatt-kapitány. A hajóosztályhoz ezenkívül kilenc torpedónaszád és a Gáa torpedó-anyahajó tartozik, Montecuccoli gróf tengerészeti parancsnok, aki szabadságáról most tért vissza Bécsbe, a jövő hónapban, a hajóhadhoz megy s résztvesz gyakorlatain.”²¹⁹⁴

1910.07.18-án Fiumében volt az SMS Habsburg és az SMS Badenbergről és az SMS Árpádról.²¹⁹⁵ A hajók már 16-án befutottak a kikötőbe.²¹⁹⁶

1910.09.18-i hír: „volt. A Custoza (7100 tonna. 26 cm.-es ágyuk), Tegetthoff (7500 tonna. 24 cm.-es tüzérség), Kronprinzessin Erzherzogin Stephanie (5100 tonna. 30.5 cm.-es ágyuk), Kronprinz Erzherzog Rudolf (6900 tonna, 30.5 cm.-es üteggel). Wien, Monarch, Budapest (5600 tonna) és a Babenberg. Árpád, Habsburg (8300 tonna, mind a két típus nehéz tüzérsége 24 cm.-es) aligha lettek volna abban a helyzetben, hogy az olasz flottával szemben az odavetett kesztyűt sikerrel fölvegyék.”²¹⁹⁷

1910.11.02-i hír: „Amíg tehát Olaszország 13 nagy csatahajót és velük egyenrangú hét páncélos cirkálót állíthat csatasorba, addig az osztrák tengerészet ezzel szemben csak a Radetzky-hadosztálynak még nem is egészen kész hajóira, továbbá a Habsburg- és Monarch-hadosztály három jelentéktelen hajójára és három cirkálóra támaszkodhatik, így tehát haditengerészetünk számbelileg és a tüzérség szempontjából már most is mögötte marad az olasz haditengerészetnek. Ha viszont figyelembe vesszük, hogy az utóbbi a legközelebbi három évben négy új Dreadnoughttal fog rendelkezni, akkor előre látható, hogy az olasz flotta egy esetleges küzdelemben a mi győzelmünk esélyét teljesen kizáró feltétlen szupremáciával fog rendelkezni. Figyelembe veendő az is, hogy az egész világon, de különösen Németországban elfogadott praxis szerint minden csatahajó és cirkáló vízrebocsátása után legkésőbb húsz évvel átépítendő frigy a Monarch- és Habsburg-hadosztály hajóit legkésőbb 1915-ben, illetve 1920-ban hajógyárba kell küldeni

²¹⁹⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Habsburg

²¹⁹¹ Pesti Hírlap, 32. évfolyam, 1910-03-05 / 54. szám

²¹⁹² Pesti Napló, 61. évfolyam, 1910-04-13 / 87. szám

²¹⁹³ Pesti Napló, 61. évfolyam, 1910-04-17 / 91. szám

²¹⁹⁴ Budapesti Hírlap, 30. évfolyam, 1910-07-14 / 166. szám

²¹⁹⁵ Pesti Hírlap, 32. évfolyam, 1910-07-18 / 171. szám

²¹⁹⁶ Az Ujság, 8. évfolyam, 1910-07-16 / 168. szám

²¹⁹⁷ Budapesti Hírlap, 30. évfolyam, 1910-09-18 / 222. szám

s hogy 1913—14-ig legjobb esetben csak négy Dreadnoughtunk lesz. Az olasz flotta fejlődése tehát egyenesen rákényszeríti a monarchiát, hogy flottáját szintén rohamosan fejlessze.”²¹⁹⁸

1911.

Soroljuk fel mindenekelőtt –az olaszok- vértezett sorhajóikat, mert ma páncél és ágyú együttvéve dönti el a csatát (kihagyva mindazáltal a kiselejtezendőket, t. i. a huszadik évüket múltakat.) Ezek : a Regina Elena, Vittorio Emanuele, Roma, Napoli, Benedetto, Brin, Regina Margherita, Saint Bont, Emanuele Filiberto, Sicilia, Sardegna, Re Umberto, Italia, azután a páncélos cirkálókat : San Giorgio, San Marco, Amali, Pisa, Ferruccio, Garibaldi, Varese, Carlo Alberto és Pisani, összesen 244.211 tonnával és 301 páncéltörő ágyúval (30.5 kalibertől le a 15 centiméter üregűekig.) A számosabb kisebb kaliberűek a torpedónaszádok elleni védekezésre szolgálnak. Ezekkel szembeállíthatók a mi részünkről : a Zrinyi, Radeczky, Erzherzog Franz Ferdinand, Ferdinand Max, Friedrich, Karl, Babenberg, Árpád, Habsburg, Budapest, Monarch, Wien és a következő vértés cirkálók : Sant Georg, Karl VI. Maria Terézia, összesen 143.300 tonnával és 190 páncéltörő ágyúval, aránylagos számával a kisebb ágyúknak a torpedónaszádok támadása ellen. Van azonkívül Olaszországnak még 24 páncéltalan cirkálója, 29 torpedórombolója, 124 siktengerjáró torpedónaszádja és 19 tenger alatt járó naszádja. Nekünk van 8 páncéltalan cirkálónk, 19 torpedórombolónk, 24 siktengerjáró és 42 kisebb torpedónaszádunk, valamint 11 víz alatt járó naszádunk.²¹⁹⁹

1911.02.25-én már a Habsburg osztályt rövidesen teljesen elavulónak tekintik.²²⁰⁰

1911.07.20-a előtt már átépítették a Habsburg-ot és az Árpádot, de a Badenberget még nem, de azt is tervezik. A hajókat az első tartalékba helyezték át.²²⁰¹ Végül a Babenberg-et nem építették át.

1912.

A Habsburg osztályt átsorolták a IV. csatahajó osztályba.

1913.

1913.03.31-én Polában Ferenc Ferdinánd trónörökös a Habsburg hadihajón egy tizenöt centiméteres ágyú legénységét kitűnő munkájáért nagyobb jutalomban részesítette.²²⁰²

Ebben az évben a flottafejlesztés már a Monarch és Habsburg osztályú hajók utáni korszakra gondolt. „Bécsből jelentik. Az új flottaprogram értelmében, mint ismeretes, a Monarch-típusú és Habsburg-típusú csatahajók helyébe egészen modern építkezésű dreadnoughtok kerülnek majd. A Monarch-típusú csatahajók helyébe jövő dreadnoughtok mindegyikét tíz-tíz 35,5 centiméteres ágyúval látják el. A hatalmas ágyuk csőhossza 15.9 méter, a cső súlya 710 kg., a lőpor súlya 215 kg. lesz, a lövedék kezdősebessége pedig 800 méter. Egy ily lövedék képes 110 centiméteres páncélt átütni. Ezzel azonban hadiflottánk még nem érte el a legnagyobb ágyúkalibert. A Habsburg hajóosztályt pótló dreadnoughtok ugyanis 38 centiméteres ágyukat kapnak majd.”²²⁰³ Ezekből végül semmi sem valósult meg.

Az SMS Habsburg átépítése nem volt olcsó. „Nagyobb átalakítási munkálatokra a »Habsburg« nevű hadihajón a célsík kisebbitésére; a körülbelül 400.000 korona lett elkülönítve, amit részletekben fizettek ki.”²²⁰⁴ Ennek ellenére a hajót továbbra is elavultnak tartották már.²²⁰⁵

1914.

²¹⁹⁸ Pesti Hírlap, 32. évfolyam, 1910-11-02 / 261. szám

²¹⁹⁹ Pesti Hírlap, 33. évfolyam, 1911-02-07 / 32. szám

²²⁰⁰ Pesti Hírlap, 33. évfolyam, 1911-02-25 / 48. szám

²²⁰¹ Budapesti Hírlap, 31. évfolyam, 1911-07-20 / 170. szám

²²⁰² Budapesti Hírlap, 33. évfolyam, 1913-04-01 / 77. szám

²²⁰³ Világ, 4. évfolyam, 1913-12-27 / 305. szám

²²⁰⁴ Budapesti Közlöny, 47. évfolyam, 1913-12-31 / 299. szám

²²⁰⁵ Pesti Hírlap, 36. évfolyam, 1914-05-14 / 113. szám

Tagja volt 1914. július 28. és augusztus 10. között az SMS Geoben és SMS Breslau fedezésére kifutott hajóköteléknek, de Brindisinél visszafordultak, mivel a német hajók nem az Adriát, hanem Törökországot választották.

1914 július – augusztusában a III. csatahajóosztály zászlóshajója. Parancsnoka nagybányai Horthy Miklós sorhajókapitány.



Horthy Miklós a Habsburg csatahajó fedélzetén. Négy tengerésztiszt áll az SMS Habsburg parancsnoki hídján, valószínűleg Horthy Miklós kapitányi kinevezésekor. Balról egy segédtszt, mellette Karl von Seidensacher ellentengernagy, Horthy Miklós parancsnok és a hajó első tisztje. 1914. augusztus²²⁰⁶

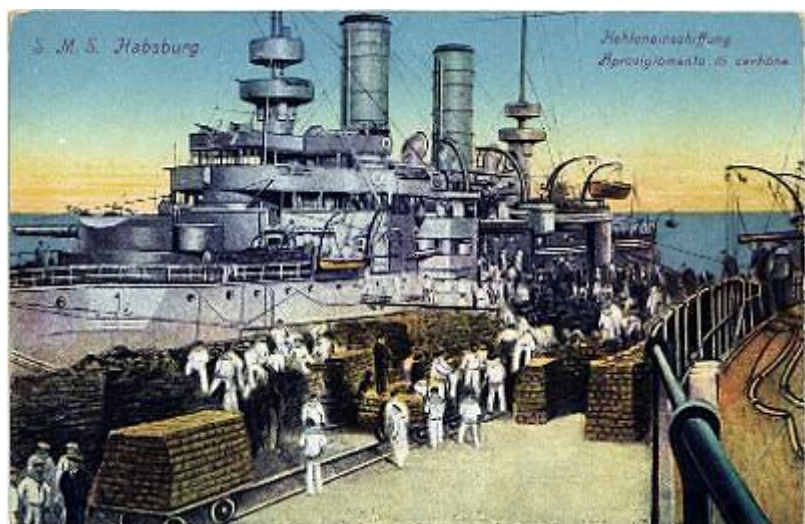
1915.

1915.05.24-én részt vett az Ancona elleni támadásban. Az olasz kikötőváros elleni támadás során Habsburg bombázta a város vasútállomását, a St. Stefano katonai tábornok és az anconai parti ütegeket. Ancona bombázása volt Habsburg egyetlen harci művelete. A támadást a „Habsburg“, az „Árpád“ a „Babenberg“ kezdte meg a 15 cm-es srapshelesével²²⁰⁷. Az Anconai hadművelet alatt Haus admirális zászlóshajója volt.²²⁰⁸ A hadművelet után a Habsburg osztály Polába tért vissza, ahonnan szénhiány miatt már többé nem indult harci bevetésre.

²²⁰⁶ <https://www.museumap.hu/record/-/record/oai-aggregated-bib10735323>

²²⁰⁷ Váci Hírlap, 29. évfolyam, 1915-06-16 / 46. szám

²²⁰⁸ Uj Idők, 21. évfolyam, 1915-06-13 / 25. szám / Pillanatfelvételek / Társadalmi, ismeretterjesztő cikkek, genreképek, leírások



2209

A hajó szénrakodás közben 1915-ben.

1917.

1917 szeptemberétől iskolahajó.²²¹⁰

A háború második felében a Habsburgot leszerelték, és újra kikötői védelmi hajóként használták fel. Legénységét áthelyezték tengeralattjárókra és repülőgépekre.



1917.01.20-i fedélzeti kép.²²¹¹

1918.

1918-ban ismét az Osztrák Tengerészeti Akadémia kiképzőhajójaként helyezték üzembe.

²²⁰⁹ https://mandadb.hu/tetel/755492/Kepeslapon_az_SMS_Habsburg_hadihajoj

²²¹⁰ https://hu.wikipedia.org/wiki/SMS_Habsburg

²²¹¹ <https://www.roncskutatas.com/node/6725>

Az 1918 október végén a volt cs. és kir. Haditengerészet birtokában volt hadihajók jegyzéke.

Tengeri haderő.

Sorsz.	Hajótípus	Vízkeszítési tonnában Vízrehozás ideje	Név	Érték új állapotban korona	Megjegyzés
3	Dreadnought	20.000 — 1911—12	Prinz Eugen Tegetthoff Viribus Unitis	187,500.000	1. Viribus Unitis nev. L. sz. az átadás után, váltott.
3	Fel-Dreadnought	14.500 — 1905—10	Erzh. Franz Ferdinand Radetzky Zrínyi	130,477.000	
3	Csatahajó	10.000 — 1903—05	Erzh. Karl Erzh. Friedrich Erzh. Ferdinand Max	70,907.000	
2	—	8.300 — 1900—02	Habsburg Arpád Babenberg	58,718.000	
2	Pancélos partvéde	5.000 — 1893—96	Monarch Budapest	38,236.000	
4	Nagy cirkáló	7.300 — 1903 6.300 — 1908 5.200 — 1906 4.000 — 1889	St. Georg Kaiser Karl VI. Maria Theresia Franz Joseph I.	42,096.000	
4	Kis cirkáló	3.500 — 1900 3.500 — 1912 3.500 — 1912 3.500 — 1913	Admiral Spaun Saida Holgoland Novara	39,501.000	
2	Kis cirkáló	3.400 — 1909 2.300 — 1900	Aspern Szigetvár	9,270.000	
2	Kis cirkáló	1.550 — 1885 1.550 — 1885	Fanther Leopard	3,877.000	
4	Torpedó-romboló	850 — 1912 — 1915	Tatra Balaton Csépel Orjen	12,000.000	
4	Torpedó-romboló	850 — 1917	Erzsef Triglaw Erzsef Líka Úrnok Dukla	10,253.000	
				Összesen: 605,833.000	

1919-1921.²²¹²

A háború után Anglia kapta meg hadizsákmánynak. Az angol hadizsákmány a következő volt: „Nagy-Britanniának 1 csatahajó az Erzherzog osztályból, 3 csatahajó a Habsburg osztályból, 2 partvédő hajó, 2 nagyobb és 4 kisebb cirkáló, 13 torpedónaszád, 26 régi parti torpedónaszád és 2 aknavető.”²²¹³

Lebontásra eladták Olaszországnak 1920.01.01.

1921-ben lebontották.

²²¹² A magyar békeszerződés. A magyar béketárgyalások 1-2. (Budapest, 1920-1921) A Magyar béketárgyalások II. kötet / C) Kísérőjegyzék

²²¹³ Reggeli Hírlap, 30. évfolyam, 1921-05-03 / 99. szám



Alexander Kircher festményén az SMS Habsburg és egy testvérhajó éjszaka utazás során²²¹⁴



2215



SMS Babenberg és SMS Habsburg. Az SMS Habsburg már átépítése után van, míg az SMS Babenberg az eredeti formájában látható²²¹⁶

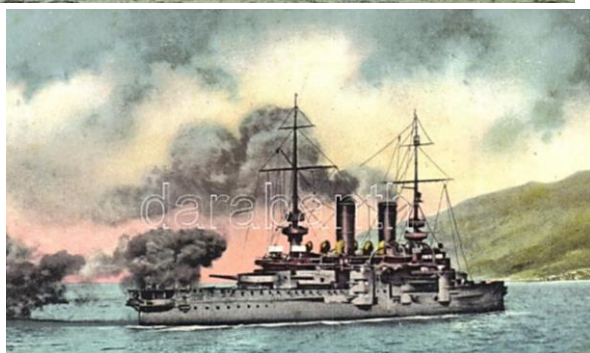
²²¹⁴ https://hu.wikipedia.org/wiki/SMS_Habsburg

²²¹⁵ <https://www.facebook.com/photo/?fbid=6884858964922292&set=pillant%C3%A1s-az-sms-habsburg-sorhaj%C3%B3-oldals%C3%B3-1%C3%B6veire-a-k%C3%A9p-az-1910-es-%C3%A1talak%C3%ADt%C3%A1s->

²²¹⁶ <https://axioart.com/tetel/sms-habsburg-es-sms-babenberg-az-osztrak-magyar-haditengeres-ae485a33>



2217



A Habsburg 1912-ben²²¹⁸



1907-ben egy képeslapon²²¹⁹



1902-ben egy képeslapon²²²⁰



2221



2222

²²¹⁷ <https://www.darabanth.com/hu/gyorsarveres/304/kategoriak~Kepeslapok/Hadihajo~300065/SMS-Habsburg-az-Osztrak-Magyar-Monarchia-egyik-Habsburg-osztalyu-pre-dreadnought-csatahajaja-K~III548802>

²²¹⁸ <https://axioart.com/tetel/1912-sms-habsburg-az-osztrak-magyar-haditengereszt-habsburg>

²²¹⁹ <https://www.mutargy.com/konyv-papirregiseg/1907-sms-habsburg-osztrak-magyar-habsburg-osztalyu-pre-dreadnought-csatahajaja-k-u-k-kriegsmarine-sms-habsburg-art-postcard-s-ramberg-ek-1>

²²²⁰ <https://www.mutargy.com/konyv-papirregiseg/1902-sms-habsburg-az-osztrak-magyar-haditengereszt-habsburg-osztalyu-pre-dreadnought-csatahajaja-k-u-k-kriegsmarine-schlachtschiff-austro-hungarian-navy-battleship-sms-habsburg-5-heller-ga-eb-1>

²²²¹ <https://www.ebay.com/itm/296890997750>

²²²² <https://www.darabanth.com/hu/gyorsarveres/307/kategoriak~Kepeslapok/Hadihajo~400073/SMS-Habsburg-az-Osztrak-Magyar-Monarchia-egyik-Habsburg-osztalyu-pre-dreadnought-csatahajaja-Sc~III664487>



A fedélzet részlete 1916-ban²²²³

Tengerészetünk Írta: Montecuccoli Rudolf gróf, titkos tanácsos, cs. és kir. tengernagy. A háború kitörése nagy és nehéz feladatok elé állította tengerészeinket, amely — bármilyen hirtelen érték őt a feladatok — fényesen megoldotta valamennyit. Ma, a háború harmadik esztendejének végén ezt minden hiú kérdés nélkül elmondhatjuk. Mikor a politikai helyzet egyre súlyosabb bonyodalmi fegyverbe kényszerítettek bennünket, teljesen felkészült hajóink állománya a következő volt: 3 nagy csatahajó (Viribus Unitis, Tegetthoff, Prinz Eugen), mindegyik 20.000 tonna hajóúrral, tartalék-rajul 3 sorhajó (Franz Ferdinand, Radetzky, Zrínyi), egyenként 14.000 tonna, és ezek mellé egy cirkáló- és torpedó-raj volt beosztva. Kevéssel a hadüzenet után az Erzherzog Karl, a Habsburg és a Monarch-osztály többi divízióit — minden osztályban 3 egység volt — a legénység és a tartalék behívása és azok bevonulása után rövid időközökben szintén szolgálatba állították. A tisztekre és a legénységre természetesen szokatlanul nagy feladatok hárultak. **Békeidőben rendszerint hat hónap áll rendelkezésre, amíg egy hajó teljesen harckész állapotba kerül, amíg a szükséges gyakorlatok befejeződnek, a tisztek és a legénység összeszoknak, ami a tengerészetnél elengedhetetlen feltétel.** A hadsereg is szívesen tartja a régebbi embereket megszokott helyükön, mert a folytonosság igen fontos szerepet játszik. Most azonban mindez sebtében, amellet mégis a legnagyobb alapossággal néhány hét alatt történt meg. Az akkori tengernagy és későbbi vezértengernagy, Haus — a fáradhatatlan gondoskodásnak és odaadó önfeláldozásnak ez a ragyogó példaképe — igazán emberfölötti munkát végzett, hogy a hajóhadat a legsürgősebben szolgálatba állíthassa. Az ő szellemre buzgott minden tengerészünkben. A sorhajókkal egyidejűleg összeállították a különböző cirkáló- és hajóraj-köteléseket, úgy, hogy hajóinkat kevéssel a hadüzenet után már szétküldhették különböző állomásaikra. Egyik részük a partvidéken helyezkedett el, a hajóhad főtömege pedig a központi kikötőkben maradt. A háború megindulásakor tehát tengerészetünk már készen állt. Ellenségeink a tengeren — akkor még csak Anglia és Franciaország — jelentékeny számbeli túlsúlyban voltak, és így nagyobb előre törésekre az Adriában nem vállalkozhattunk. Annál is kevésbé, mert saját hajóhadunk még rászorult a „drill“-re. Az ellenség kezdetben nem küldött ki nagyobb haderőket. 1914. augusztusában azonban egy 17—18 nagy hajóból álló francia flotta ment a cattarói öböl elé, angol egységek kíséretében. Augusztus 16-án őfelsége Zenta hajója Pachner Pál fregattkapitány parancsnoksága alatt a Panfilli Egon korvettkapitány parancsnoksága alatt levő Ulan torpedójárművel együtt az antivári öböl előtt cirkált, hogy blokád alatt tartsa a montenegrói partokat. A Volovica és Menders hegyfokok közt, a parttól mintegy 5 tengeri mértföldre, reggel 7 óra 45 perckor füstoszlopokat észleltek, melyek sebesen közeledtek délnyugati irányból. 17 francia egység és több angol cirkáló megtámadta a Zentát, amely fölvette az egyenlőtlen harcot és több mint 120 lövést adott. Több csatahajó legnehezebb kaliberű ágyúkkal belötte magát a Zentára. A hajó, melyet a vízvonalon találat ért, láthatóan süllyedni kezdett. Ami titkos irat a hajón volt, elsüllyesztették, csak aztán parancsolta meg a kapitány a hajó elhagyását. A Zenta ekkor körülbelül öt tengeri mértföldnyire van a parttól, Castel-Lastuánál. Hősiesen küzdött az utolsó pillanatig és lobogó zászlóval süllyedt a hullámokba. Az ellenség délnek fordult és elhagyta a küzdőteret, meg sem kísérelve a hajótöröttek mentését. Genfi lobogó alatt haladó csónakok halászták ki és kérelmükre a S. Domenica-szirten tették le őket, nehogy montenegrói fogságba jussanak. Néhány óra múlva azonban mégis montenegrói katonák jelentek meg és elvezették a kimerült embereket. A Zenta tengerészei, a végsőkig harcolva, megmutatták az ellenségnek, milyen is a mi haditengerészetünk merész, áldozatkész szelleme. A véletlen néha

²²²³ <https://axioart.com/tetel/1916-sms-habsburg-az-osztrak-magyar-haditengereszet-habsburg-cfd9958b>

különös játékokat eszel ki. Franciák fúrták fenékbe túlerejük révén a Zentát, pedig az 14 évvel azelőtt, ugyanazon a napon, nagy segítségükre volt a franciáknak. A Zenta egy különítménye a boxerlázadás idején Pekingben vitézül és sikeresen védte a franciákat, akik aztán hálás szívvel ültek össze velük testvéresülési ünnepre. És most a franciák magukra hagyták a Zenta 137 emberét, és kisujjukat sem mozdították értük. A következő hónapokban kisebb afférok voltak a Boccheben. Hajóágyúink hatásos tüzelése elnémította a Cattaro fölötti magaslatokon elhelyezett montenegrói ütegeket és megmentették az öblöt további zaklatásoktól. A Lovcsen meghódításánál is nagy érdemeket szereztek hajóink a nehéz ágyuk pontos munkájával és alaposan előkészítették a gyalogság rohamát. **Egy francia tengeralattjáró, a Curie egészen a pólai kikötő bejáratáig merészkedett, de 1914. december 21-én elsüllyesztették,** aztán kiemeltük és most nekünk dolgozik. Ugyanaznap történt, hogy beltengerünk bejáratánál a **23,467 tonnás „Jean Bart dreadnoughtot, a 16 egységből álló francia középtengeri flotta zászlóhajóját a flotta szeme láttára megtorpedózta és súlyosan megrongálta a Lerch Egon sorhajóhadnagy parancsnoksága alatt működő 12. sz. tengeralattjárónk.** Sajnos, a derék Lerch a következő nyáron hősi halált halt tengeralattjáróján, amelyet egy ellenséges torpedólovés elsüllyesztett. **1915. március 1-én reggel már 3 órakor három torpedónaszádunk, három romboló kíséretében benyomult az antivári kikötőbe és partraszállított egy különítményt, amely a kómóló raktáraiban felhalmozott készleteket felgyújtotta és elpusztította. A francia szállítógőzösök gyorsabb kikötésére újonnan épült famólót vágányaival és daruival együtt robbantással tökéletesen megsemmisítették.** Az úgynevezett **Rumija yachtot,** amely évek óta már csak áruszállításra, legutóbb pedig az Albániában dugáruval megrakott vitorlások vontatására szolgált és eddigi műveleteinknél mindig kímélték, a belső kikötőből kihozták és a kikötő bejáratánál elsüllyesztették, miután a nagy viharban nem lehetett elvontatni. Mind a műveletek alatt járműveinket 5 üteg állandóan lőtte, de nem találta. Április 27-én az **5. sz. tengeralattjáróparancsnoka Trapp György lovag, sorhajóhadnagy a jóni-i tengerben megtorpedózta és elsüllyesztette a Leon Gambetta nevű francia páncélos cirkálót.** 1915. május 23-án Olaszország hadat üzent. Az új ellenségnek nem volt elég alkalma, hogy a háború tapasztalataiból tanuljon és flottáját megfelelően fölszerelje. Olaszország nagyszabású és áldozatkész flottapolitikája révén olyan hajóhaddal rendelkezett, amely az egységek számában és típusai harci erejében messze fölülmúlja a mienket. Ez nemcsak a nagy csatahajókra áll, amilyen Olaszország a háború előtt négyel-öttel rendelkezett és amelyekhez a háború alatt még egy egység csatlakozott, hanem a nagy torpedórombolókra és tengeralattjárókra is, amely utóbbiakból Olaszország 20-al rendelkezett. De már 1911/12-ben, a tripoliszi háború idején jelei mutatkoztak annak, hogy az olasz flotta szelleme és lövészeti képzettsége nem a legkitűnőbb.

Néhány órával az olasz hadüzenet után flottánk megtámadta az olasz keleti partvidéket. Pünkösöd hétfőjén hajnali szürkületben Rimini, Sinigaglia, Ancona, Viesti, Manfredona és egyéb, még délebbre fekvő helységek előtt tűz alá vette a teljesen vagy részben katonai célokra szolgáló objektumokat, így különösen az erődítéseket, az arzenálokat, kaszárnyákat, csapattáborokat, és érzékeny kárt tett az Adria parti vasútjában, amelynek a nyugati vasúti hálózat mellett a délvidéki csapatokat kellett volna az arcvonala szállítania. Ezzel a tüzeléssel megfosztottuk az ellenséget egyik felvonulási útjától. Sok fontos objektum mellett **elpusztították ennél a műveletnél a Turbine nevű olasz torpedóuzat is.** Flottánk ismételtelen előnyomult az olasz partok ellen és az Adriában. **Június 10-én és 11-én ellenséges tengeralattjárókat süllyesztett el, június 27-én és július 2-án pedig ellenséges torpedójárműveket. Július 7-én egyik tengeralattjárónk fenékbe fúrta az Amalfi olasz páncélos cirkálót, amely 10,000 tonna nehéz volt és erősen fel volt fegyverezve.** Ez a sikerünk külön méltatást érdemel. A tengeralattjáró éppen próbaután volt, mikor egy ellenséges hajóosztályt vett észre és telitalálattal torpedózta meg az Amalfi zászlóhajót. Néhány nappal később, **július 18-án egyik tengeralattjárónk Singule Rudolf sorhajóhadnagy parancsnoksága alatt Ragusától délre merészen megtámadta és elsüllyesztette a 7350 tonnás Giuseppe Garibaldi olasz páncéloscirkálót,** egy cirkálóosztály zászlóhajóját. A süllyedő hajó magával rántotta a cirkálóra parancsnokát és 50 embert. Az olaszok hatalmukba kerítették Pelagosa szigetét, de torpedórombolóink és repülőgépeink annyira zaklatták őket, hogy rövidesen örökre búcsút vettek Pelagosától. Flottánk ismételt felderítő járatai az Adriában olyan súlyos veszteségeket okoztak az olaszoknak, hogy azok rémületükben hosszabb ideig nem adtak alkalmat hajóinknak hadi vállalkozásokra. Flottánk azonban nem feledkezett meg soha feladatáról és ismételt előretörések alkalmával fontos olasz objektumokat pusztított el. Távol tartotta az ellenséget partjainktól, és ezzel tökéletesen teljesítette háborús feladatát. Otranto és Valona közt többször előretört az olasz zárlat ellen, és mindig sikerrel. Legutóbbi tengeri győzelmünk az Otrantoi-szorosban és Horthy

sorhajókapitány hőstette még mindig mindnyájunk emlékezetében van. Nagyszerű munkát végeztek tengerészeti repülőink is, akik halálmegvető bátorságban és hidegvérben egymást múlják felül. Nyomban a háború kitörése után, az első háborús éjszakán megjelent központi kikötőink előtt a Citta di Ferrara nevű nagy olasz léghajó, de repülőink megakadályozták abban, hogy flottánk ellen támadásokat intézhessen. Június 8 -án L 48 tengerészeti repülőgépünk — Klasing sorhajóhadnaggyal — Lussintól délnyugatra utolérte a **Citta di Ferrarát, föléje repült, megrongálta és leszállásra kényszerítette, mire egy hydroplán szállt melléje, fölgújtotta és teljesen elpusztította. Augusztus 6-ikára virradó éjszaka Póla előtt leszállásra kényszerítették és a kikötőbe vontatták a Citta di Jesi olasz léghajót.** Kötött ballonokat és repülőket ismételten lelőttek derék repülőink, Veronát, Ravennát és egyéb, katonailag fontos helyeket, ismételten bombázták. A felderítés szolgálatában rendkívül fontos munkát végeztek, egészen sajátosságos dolgokat rögtönözve, így például egyik repülőnk, miután gépe megsérült, nem tudott felszállni, erre a vízre dobta magát, elszántan felfordította szárnyait és vitorlázva érte el partunkat. Az isonzói csatákban, különösen a tizedikben önfeláldozó tengerészeti repülőink nagy mértékben hozzájárultak sikerünkhöz. Mesterpilótánk, Ranfield hőstetteiből egész kötetek telnének ki. A tizedik isonzói csatában négy héten át minden éjszaka órák hosszat volt a levegőben. A hálás triezti lakosság méltán nevezte el Trieszt védőjének, mert az olaszok rettentően respektálják Banfieldet. Az ő körletébe egy sem merészkedett még.

Tömerdektelenséges repülőt leküzdött Barfield, tengerészetünk joggal lehet büszke erre a hősére.

A támadás szelleme volt az, amely flottánkat mindig győzelemre vitte, mert flottánk mindig kész harcolni, kész győzni vagy meghalni Éppen a tengerészetnél kerülnek sokszor egészen fiatal tisztek abba a helyzetbe, hogy jelentős tetteket vihessenek véghez és minden sikerült cselekedet újabbra sarkantyúzza őket, utánzásra ösztökéli bajtársaikat. Mindenesetre nagyon meg lehetünk elégedve hajóhadunkkal, mert alaposan ért ahhoz, hogy állandóan szorongásban tartsa az ellenséget. Bár csak hajóhadunk főtömegének is megadatnék, hogy értékét, vitézségét kimutathatná, a zászló becsületére és a haza dicsőségére! ²²²⁴



2225

²²²⁴ Dunántúl, 7. évfolyam, 1917-07-11 / 156. szám

²²²⁵ Székér Imre Tibor: „Adria foglyai” – Zalai haditengerészek áldozatvállalása az első világháborúban: Szülőföld Könyvkiadó Kft, 2024, ISBN 978-963-668-024-4

Parancsnokai:

1902-1903 Chiari Arthur sorhajókapitány
1904.10.18-ig Ziegler Lucián sorhajó-kapitány
1904.10.18-tól Dennig Henrik sorhajókapitány (1906-tól ellentengernagy)
1906 Kemsti (Kundi) Alajos sorhajókapitány
1906 Punfil (Funfti) Alajos sorhajókapitány²²²⁶
1908-1909 Ivancich József fregattkapitány (1908-ban már sorhajókapitány)
1909 Löffler Ferenc sorhajókapitány (utóbb ellentengernagy)
1914-1914 december nagybányai Horthy Miklós sorhajókapitány (utóbb altengernagy,
flottaparancsnok)

Admirálisok:

1903 maixdorfi Kndszler (Kneisler Kneiszler) Leodegar ellentengernagy
1904 Ripper Gyula ellentengernagy
1904 ziemuszovai (Siemuszova) Pietruszki Miciszláv lovag ellentengernagy
1906 Jedina Lipót lovag ellentengernagyot
1910 Müller-Elblein ellentengernagy
1915 Haus tengernagy

²²²⁶ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-08-17 / 225. szám